

THE SECOND SPACE RACE AND THE ASTROPOLITICAL ASPECTS OF SINO-AMERICAN COMPETITION

Vojislav Gavrilović¹

Delivered: 25.2.2026.

Language: Serbian

Corrected: 24.3.2026.

Type of paper: Review paper

Accepted: 17.4.2026.

DOI number: 10.5937/vojdelo2602081G

Abstrakt: Starting from the assumption that the United States and the People's Republic of China are engaged in competition for space primacy through the establishment of a permanent and dominant presence on the Moon, with the possibility of future exploitation of space resources, this paper aims to examine and explain the competition in question in its basic outlines. The analysis primarily focuses on the opposing Artemis and ILRS coalitions from both geopolitical and astropolitical perspectives. To that end, and within a realpolitik framework, the paper employs the methods of comparative analysis of the ongoing space activities of the two superpowers, their strategic documents and legislation, as well as the narratives of key actors. The research findings indicate that the world is currently witnessing the Second Space Race, which gives astropolitics increasing importance for understanding contemporary international relations. The conclusion emphasizes that, owing to new technological capabilities and emerging strategic circumstances, outer space is no longer primarily an area of scientific interest, but is increasingly manifesting itself as a distinct strategic domain of interstate competition. This entails numerous security, environmental, economic and other threats, but also opportunities for development.

Keywords: *astropolitics, geopolitics, Second Space Race, United States, People's Republic of China, Artemis, ILRS*

"Whoever occupies the high ground [...] has the advantage in battle."

Sun Tzu, The Art of War

¹ Ministry of Defence of the Republic of Serbia, Defence Policy Sector – International Military Cooperation Department, e-mail: vojislav.gavrilovic@mod.gov.rs, <https://orcid.org/0009-0006-4061-0155>

Introduction

The Second Space Race has been unfolding relatively unnoticed for about a decade, largely due to the appearance of something “already seen” and the information overload of contemporary society. Enabled by the technological revolution brought about by the emergence of reusable launch vehicles, [The American company SpaceX was the first to successfully launch, land and reuse the same rocket, using its Falcon 9 model in December 2015. Such vehicles are referred to as “reusable launch vehicles” or simply “reusable rockets”.] which reduced the cost of launching one kilogram of payload into low Earth orbit (LEO) almost tenfold (Hieber, 2025), it is now entering a new phase in which it is beginning to produce globally visible consequences. This primarily refers to the combined effects of NASA’s Artemis II mission in April 2026, SpaceX’s planned orbital propellant transfer test for Starship, the development of China’s Long March 10 super-heavy launch vehicle, and the gradual operationalisation of China’s reusable launch vehicle, all of which will further intensify the Second Space Race.

Unlike the former competitors, namely the United States and the USSR, which were practically the only space actors of the Cold War era, the leaders of the present race are the United States and the People’s Republic of China, with the participation of a large number of other global, regional and even private actors, whose loyalties may at times be variable. As Šljivančanin observes, the annexation of Crimea, the war in Ukraine, the strengthening of China’s economic and military potential, and the geopolitical rise of multipolarity have “created an environment in which space is becoming a key instrument of power projection, deterrence and the preservation of strategic advantage” (Šljivančanin, 2026, p. 232). Although this may lead to the conclusion that multipolarism also prevails in today’s space competition, it nevertheless appears that all actors are aligning themselves with one of two gradually emerging blocs: the coalition of around sixty states gathered around the Artemis Accords, led by the United States, or the coalition of thirteen states gathered around the Sino-Russian project of the International Lunar Research Station (ILRS), led by Beijing, with the ambition of bringing together fifty states (The State Council of the PRC, 2024). Countries outside these blocs currently do not possess sufficient influence to dismantle such an emerging bipolar configuration, although the possibility of a future multipolarisation of space competition should not be ruled out.

Accordingly, the Second Space Race differs significantly from its Cold War predecessor, beginning with the different participants, who have replaced the pathos of ideological struggle with the astro-economic rationale of exploiting space resources, through a far greater strategic stake, and finally to the dramatically expanded scope of the race. NASA has set sending humans to Mars as its official goal (NASA, 2023), while there are indications that the Communist Party of China also intends to mark the centenary of its rise to power by sending “taikonauts” [In Western terminology, the term “taikonauts” has become established for Chinese astronauts, deriving from the Chinese word 太空, pronounced “taikong”, meaning “outer space”. In China itself, however, the term 航天员 is used, pronounced “hangtianyuan”, which literally means “personnel who travel through space”.] to the Red Planet (Burke, 2025).

Nevertheless, the thread connecting both races is an essentially *realpolitik*, and indeed geopolitical, rationale that lies at the core of both episodes of space competition. As this geopolitical rationale is increasingly applied to outer space, a new discipline — *astropolitics* — is developing. Its importance is growing due to the fact that outer space is no longer merely a supporting environment for military or economic power on Earth, but a distinct strategic domain in which states compete for privileged positions and hegemony. Therefore, this paper will attempt, from a *realpolitik* perspective, to analyse the theoretical framework of *astropolitics*, its historical development, current *astropolitical* processes, as well as the opportunities and challenges they generate.

Theoretical Framework

The relationship between space and state policy was recognised as early as antiquity. The works of Strabo (*Geography*) and Thucydides (*The Peloponnesian War*) devote considerable attention to the influence of geography and climate on the formation of the mentality, culture and state-political structures of Sparta, Athens and the Roman Empire. On the other hand, indications of geopolitical, and even *geo-economic*, awareness can also be found in ancient China, in the works of Sun Tzu (*Sūn Zǐ*), who was interested in space in the context of military operations, and Guan Zhong, whose understanding of the relationship between space and economy almost merits the title of “father of Chinese *geo-economics*”.

However, *geopolitics* developed as a distinct discipline only at the end of the nineteenth century. Although strategists of all eras recognised the link between space and state power, the need for *geopolitics* as a science matured only under conditions in which several global, industrialised and mutually competing empires existed in constant interaction. By analogy, the need to distinguish *astropolitics* arises from the simultaneous existence of several geopolitical facts of the present age: 1) an increasing number of states have access to outer space; 2) their rivalry on Earth is being projected into outer space; 3) the balance of power in outer space may have a decisive impact on the balance of power on Earth; and 4) outer space is becoming an arena of permanent human competition, with security, economic, logistical, energy-related and other implications. These assumptions indicate that control over certain areas of outer space — primarily LEO, but also geostationary orbit, Lagrange points, cislunar space and others — has become, in the twenty-first century, a condition for great powers to maintain that status, and in extreme situations, such as a war between great powers, perhaps even a condition for their physical survival.

As outer space ceases to be a domain primarily of scientific research and increasingly becomes an area of strategic competition among states (Asl, 2024), the need is also growing for new scientific disciplines — or at least for the upgrading of existing ones — that would provide an adequate intellectual apparatus for understanding the manifestation of state power in outer space, that is, the ways in which states can use outer space to strengthen their positions.

Emphasising the spatial dimension in the strategic problem described above inevitably evokes *geopolitics*. Yet how can one rely on a discipline with an inherently terrestrial perspective in a domain that extends beyond planet Earth? Some authors

see the solution in the use of the phrase “the geopolitics of outer space” (Stojanović & Dimitrijević, 2025), but this may constitute a *contradictio in adjecto*, since geopolitics, as its very name suggests, serves to understand the relationship between space and politics on Earth, not beyond it. Although current human activities in outer space are still largely connected to Earth, which in this early phase of space governance somewhat justifies the term “the geopolitics of outer space”, as astronautics develops it will become increasingly autonomous from its terrestrial base. This will further require a terminological distancing from the “geo” basis in the debate between “astro” and “geo” politics. This brings us to what, in our view, is the more appropriate concept of astropolitics, as well as to a series of other new disciplines that, primarily in the American expert community, have emerged over the past two decades, such as astrostrategy, astroeconomics, astrography and others. For the purposes of this paper, we shall focus on astropolitics as an umbrella discipline analogous to geopolitics.

Terminological uncertainties are accompanied by the substantive question of the extent to which astropolitics is a new discipline, and the extent to which it is merely an extension of geopolitics, that is, its projection into outer space. Although it is clear that astropolitics represents the culmination of the evolution of scholarly thought on the correlations between space and politics, which at first glance places it within a subcategory of geopolitics, the radically different quality of outer-space environment compared with terrestrial space suggests that astropolitics will have considerable potential for autonomous development. In this regard, it should be emphasised that outer-space environment conditions the strategic position of actors through the utilisation of favourable orbital mechanics (Kopanja, 2021, p. 412), but also through technological capabilities that enable access to and presence in open outer space. Therefore, for astropolitics, in addition to the spatial determinism it inherits from geopolitics, technological determinism is equally important (Ajzenhamer, 2021, p. 542). This issue merits a separate scholarly analysis and will therefore not be elaborated here in greater detail.

Since these are relatively new phenomena (Ajzenhamer, 2021, p. 543), the theoretical material defining astropolitics remains modest. Among the more authoritative definitions are those offered by Everett C. Dolman of the United States Air Force Academy in Colorado in his work *Astropolitik*. In the introduction to *Astropolitik*, Dolman states that it is “an extension of the nineteenth- and twentieth-century theories of global geopolitics into the vast context of human conquest of outer space”, or “the application of a prominent and refined realist vision of state competition in outer-space politics, particularly with regard to the development and evolution of the legal and political regime governing humanity’s entry into space” (Dolman, 2002, p. 1). He is somewhat more precise in the first chapter, where he describes astropolitics as “a deterministic political theory that deals with the relationship between state power and control of outer space for the purpose of extending the dominance of one state over the entire planet Earth” (Dolman, 2002, p. 14). We consider this definition — although entirely valid for a great power such as the United States — too extreme in terms of the objectives it sets, since astropolitics may also be pursued by states that do not seek planetary hegemony. Moreover, as already noted, in these early stages of astropolitics the scope of heuristic parallels between geopolitics and astropolitics

remains questionable, due to the very fact that outer space is radically different from terrestrial space. The nature of its relationship with state power therefore still remains to be confirmed in practice. Taking into account the above criticisms, while also acknowledging Dolman's genuinely perceptive insights, we offer here our own definition of astropolitics as a discipline based on the logic of spatial and technological determinism, which explains the influence of outer space and the control of its specific parts on state power.

The Strategic Significance of Outer Space

Awareness of the strategic significance of outer space emerged decades before the beginning of the space age. The "founding fathers" of rocket technology and inspirers of the space age, the scientists Konstantin Tsiolkovsky (Russian: Константин Эдуардович Циолковский) and Hermann Oberth (German: Hermann Julius Oberth), recognised the transformative power of rocket technologies for humanity and, to some extent, also anticipated the astropolitical rationale as a factor in future strategy. Nevertheless, one of the first public appeals to an astropolitical perspective occurred after the USSR opened the space age with the successful launch of the artificial satellite Sputnik in October 1957. Reacting to this event, then-Senator Lyndon Baines Johnson stated before the Senate on January 7, 1958, that "control of space means control of the world", adding: "There is something more important than the ultimate weapon. That is the ultimate position. The position of total control over planet Earth lies somewhere in outer space" (The New York Times, 1958). These were among the "first chords" of the historic Cold War space race, while Johnson and strategists on both sides of the Iron Curtain understood that the combined development of reconnaissance satellites, intercontinental ballistic missiles (ICBMs) and atomic bombs carried an existential danger unprecedented in human history.

Military aspects are even more important today, and the world's leading armed forces increasingly treat outer space as a distinct domain of potential combat operations. The armed forces of technologically advanced countries already depend heavily on satellites for navigation and orientation, communication, surveillance and tracking of static and mobile ground targets, missile guidance and other functions. For states possessing strategic weapons, satellites are also crucial for the early detection of ICBM launches and the tracking of their flight trajectories, as well as for the detection of nuclear explosions. From a theoretical standpoint, outer space also offers possibilities for the positioning of conventional orbital weapons of either a defensive or offensive character, with potentially strategic with potentially strategic effects.[Hypothetical types of space weapons, such as kinetic hypersonic projectiles or sophisticated orbital missile shields, would have a devastating effect on the strategic balance among the leading military powers on Earth.] since existing norms of international space law prohibit only the placement of weapons of mass destruction in outer space (Stojanovic, 2021, p. 438). Many states are currently transforming the air-force branch of their armed forces into "aerospace forces", while some, such as the United States, are forming an entirely new and separate branch of the military, namely space forces.

However, the same satellites that enable militaries to navigate are also used daily in civilian life, from personal GPS devices to air traffic control at international airports. Communication satellites provide services that are of crucial importance for the functionality of modern societies and economies (Ancona, 2025), while even satellites used for surveillance and monitoring have, apart from their intelligence function, civilian applications in monitoring climate conditions, air pollution and the consequences of natural disasters. The civilian exploitation of outer space is particularly promising today (Bowen, 2026), and private companies are laying the foundations of a space economy unlike anything that has existed before. This includes numerous entirely new services, such as space tourism, suborbital and orbital strategic transport, the production of specific materials and substances in microgravity (Giles, 2024), and others.

Perhaps the most important long-term implications arise from the increasingly realistic prospect of exploiting space resources, initially from the Moon and near-Earth asteroids, and subsequently from more distant bodies of the Solar System (Šekarić, 2021). For a basic understanding of the resource potential of the solar space environment, it is sufficient to mention that the value of minerals on the metallic asteroid 16 Psyche is estimated at an astonishing USD 10,000 quadrillion [NASA launched a probe toward this body in October 2023, with arrival at the destination expected in 2029.] (Carter, 2024). It is also interesting that a classification list of the most accessible asteroids has been established, the Asterank Database, which provides data on the profitability of their potential exploitation (Asterank). According to data from this list, the profit from exploiting the ten most accessible metallic asteroids would amount to around two trillion dollars. The lucrative aspect is closely linked to the strategic one, since most of these asteroids are rich in what are collectively referred to as rare earth minerals (REMs), which are of essential importance for the development of new generations of microprocessors necessary for the implementation of artificial intelligence and the production of rockets and other crucial defence technologies. Today, the People's Republic of China controls around 60% of the global market in this field (Long, 2025). This fact gives an important astroeconomic dimension to the current space race, since a possible Chinese space hegemony would also result in Beijing's definitive monopoly on the REM market, whereas the hypothetical primacy of the coalition gathered around Artemis might lead to a more balanced market for these resources. Finally, it is necessary to mention the energy factor as well, given that the Moon, owing to the absence of a magnetic field, is rich in the highly potent energy resource helium-3, an isotope which, in quantities of only a few dozen tonnes, is estimated to be capable of satisfying the entire annual energy needs of the United States, although the technology for its use does not currently exist (Simko & Gray, 2014).

Aware of the forthcoming strategic competition with China, the administration of U.S. President Barack Obama adopted the Commercial Space Launch Competitiveness Act (CSLCA), which recognised the right of U.S. citizens and companies to possess, transport, use and sell resources collected in outer space (McCarthy, 2015). In addition to the United States, Luxembourg adopted a similar law in 2016 (Ministère de l'Économie, 2016), while China is currently in the process of codifying its national

space law, which will, by all indications, also regulate the issue of exploiting space resources (Peng, 2024).

If this issue is considered from the standpoint of Halford Mackinder's classical geopolitics, open outer space appears as something resembling the "heartland", that is, a space of unlimited resource base that would guarantee world domination to any state, or even private company, capable of establishing control over it. However, for any state or company from Earth to be able to access the wealth of deep space, it must first pass through the "bottleneck" of near-Earth space, from the Kármán line to the Moon, which, by analogy with the maritime theories of Alfred Thayer Mahan, represents the chokepoint of astropolitics. In this respect, the stakes of the Second Space Race are incomparably greater than they were during the Cold War, when competition, despite its strategic causes, ultimately resulted primarily in the strengthening or weakening of the prestige of the rival blocs.

Historical Context

A historical retrospective is necessary in order to demonstrate that the astropolitical worldview has already undergone practical validation and is not merely an abstract theoretical construct. The fact that space exploration began as an extension of the Cold War (Long, 2025) suggests that some form of strategic rationale must have stood behind this seemingly scientific and humanistic endeavour.

As Deborah Cadbury observes in the introduction to her study on the history of the Cold War space race, "the development of rockets went hand in hand with efforts to develop the capacity to deliver nuclear weapons, to spy on the enemy and to control space. [...] National security and global stability were at stake" (Cadbury, 2007, p. ix). This connection becomes particularly striking when analysing the emergence of the Soviet space program. Notes from the second meeting between chief rocket designer Sergei Korolev [Owing to extreme security measures within the USSR, Korolev never had a clearly defined official position, although he effectively performed the role of director of the Soviet rocket and space program.] and Soviet head of state Joseph Stalin in July 1949, at which the development of ICBMs was discussed, show that Stalin at that time already believed that "Churchill and Truman wanted war against the USSR" and that they were planning nuclear strikes against the Soviet Union (Cadbury, 2007, pp. 125–126). The very fact that this meeting was held less than a month before the testing of the first Soviet atomic bomb shows that the development of rockets in the USSR was primarily motivated by the desire to obtain effective means of delivering nuclear weapons to distant targets in the Western Hemisphere, under conditions of U.S. air superiority. Thus it happened that the first artificial satellite in human history, the Soviet Sputnik, was launched by means of a modified R-7 Semyorka ICBM, while Korolev would never, for the rest of his life, succeed in securing full state support for his space ambitions, instead realising them as extensions of military development programs.

The launch of Sputnik on October 4, 1957, was correctly interpreted in the United States as an event with primarily military consequences. "If the Soviet Union could put a satellite into space, then it could also deliver a nuclear warhead: American

cities were in its sights" (Cadbury, 2007, p. 167). The American media ensured that the dramatic nature of the moment was explained unambiguously, with The New York Times declaring on its front page that the United States was "now in a race for survival" (Cadbury, 2007, p. 167). At that time, the warnings were also joined by the aforementioned Senator Lyndon Johnson, who linked control of space with control of the world, as well as Senator George Armistead Smathers, who would be remembered for the statement: "We cannot afford to be second best when it comes to our survival" (Dolman, 2002, p. 94). Military perspectives would guide the First Space Race until its very end, so much so that the American Space Shuttle of the 1970s was initially interpreted in the Kremlin as a means capable of launching nuclear missiles from space directly at Soviet cities with unprecedented speed (Day, 2019).

The military and realpolitik logic of the first space race described above appears, at first glance, to be relativised by the international initiatives of the 1960s and 1970s, which, with their liberal-humanistic tones, resulted in space-law charters adopted before the United Nations (UN). However, it is more likely that the United States and the USSR were guided by realpolitik calculations in this case as well, concealing them behind a humanitarian veil. In accordance with the fundamental rule of geopolitics that, if a state cannot establish control over an important factor of power, it must deny that factor to its competitors as well, both powers attempted to reduce the danger by imposing a regime of neutrality in outer space. This was particularly true of the United States during the period of perceived Soviet advantage in the space race in the 1960s, before the success of the Apollo 11 lunar mission. As Dolman explains: "Once the Soviets reached space first, American foreign policy had to confront this enormous potential threat. [...] Behind the scenes, American scientists worked obsessively to catch up with their antagonists, while U.S. foreign-policy makers sought to persuade or manipulate the Soviets into adopting an official position of joint space exploration as the common heritage of all humankind" (Dolman, 2002, p. 96).

After the end of the Cold War and the advent of American unipolarity, realpolitik seemingly gave way to liberalism in international relations. This was also reflected in the domain of space governance, so that the transition from the twentieth to the twenty-first century was marked by spectacular international space projects, from the Shuttle–Mir program of the 1990s (NASA, 2023) to the establishment of the still operational International Space Station (ISS), through cooperation among the U.S. NASA, the European Space Agency (ESA), Russia's Roscosmos, the Canadian Space Agency (CSA) and Japan's JAXA. China, however, was excluded from this and other international space initiatives due to U.S. concerns over the theft of advanced dual-use technologies. In 2011, this was also given legal sanction in the form of the so-called Wolf Amendment, which prohibits NASA from cooperating with any Chinese space agency or organisation without the explicit approval of the Federal Bureau of Investigation (FBI) and Congress (U.S. Government Publishing Office, 2011). Once again, it became evident that the foreign-policy liberalism of a superpower endures only as long as it serves its realpolitik interests.

China, however, despite its relative isolation, rapidly developed from a peripheral actor into a full-spectrum space power, capable of matching the United States in many areas of space governance. Since becoming, in 2003, the third nation to independently

send a human into space, China has demonstrated anti-satellite combat capabilities (ASAT) for the first time in 2007, while the sophistication of its space program has also been demonstrated by a series of successful lunar missions from 2019, with the Chang'e 4 mission — the first landing of a probe on the far side of the Moon[On that occasion, a robotic rover was also deployed on the far side of the Moon, which was likewise the first such operation in the history of lunar exploration.] — to 2024, with the Chang'e 5 and Chang'e 6 missions, the first robotic missions to return lunar samples to Earth since the 1970s. In addition, in May 2021 the Chinese space agency successfully carried out the soft landing of a probe and rover on the surface of Mars, as part of the Tianwen-1 mission, and as early as the following month launched into LEO the core module of its Tiangong space station, translated as “Heavenly Palace” (Cardoso, 2024). China also completed the deployment of its BeiDou satellite navigation constellation in 2020 (Cardoso, 2024), while the project of establishing the national Guowang megaconstellation of 12,000 satellites is also underway as a counterpart to the American Starlink. China's private space sector is likewise on the rise and currently includes around 600 enterprises of widely varying specialisations, from leasing launch infrastructure to developing reusable rockets (The Economist, 2026).

The described transformation of China into a first-rank space power, which unfolded in parallel with China's rise into a world power, has threatened the established U.S. primacy in space and made the prospect of competition for space resources increasingly certain. The winner of such a competition could acquire instruments of power capable of making it a global hegemon. Thus, the Second Space Race was set in motion, together with all its geopolitical and astropolitical consequences, the most visible of which are currently the competing international space initiatives of Washington and Beijing: the Artemis Accords and the ILRS.

Artemis and the ILRS: Astropolitics in the Guise of International Scientific Cooperation

If, as Dolman indicates, the United States and the USSR approached the harmonisation of space-law norms during the Cold War out of fear of the other side's space hegemony (Dolman, 2002, p. 96), it appears that, in the initial phase of the Second Space Race, the current competitors are avoiding mutual restraint through direct dialogue and are instead seeking to achieve it through the consolidation of international coalitions under their own control. This is a different situation from that of the Cold War, since it concerns the preventive mutual restraint of competitors and the legitimisation of their space ambitions before the international public, whereas Cold War international space initiatives took place reactively, after a series of major space achievements by the United States and the USSR.

The first publicly visible step of the Second Space Race occurred on December 11, 2017, when U.S. President Donald Trump signed Space Policy Directive 1, which, among other things, stated as its objective “leadership in an innovative and sustainable program of exploration with commercial and international partners, in order to

enable the expansion of humanity across the Solar System and bring back to Earth new knowledge and opportunities. Beginning with missions beyond LEO, the United States will lead the return of humans to the Moon for long-term exploration and utilisation (emphasis added), followed by human missions to Mars and other destinations” (Executive Office of the POTUS, 2017). For a better understanding of the context, it is necessary to point out that 2016 and 2017 represented a kind of transitional period for the Chinese space program, during which not only was China’s most powerful launch vehicle up to that point operationalised — the Long March 5 rocket, capable of carrying 25 tonnes of payload to LEO[This was surpassed in February 2026 with the successful launch of the Long March 10 rocket, capable of carrying 70 tonnes of payload to LEO.] — but the foundations were also laid for the development of a permanent orbital station through long-duration taikonaut missions in outer space and the development of robotic cargo spacecraft for their logistical support.

On the basis of the above directive, NASA launched the Artemis program in 2017, with the tasks of: 1) returning humans to the Moon; 2) establishing a permanent human presence on the Moon; and 3) sending humans to Mars (NASA, 2020a). However, after decades of focus on LEO and a series of budgetary and administrative difficulties, it became apparent that the development of new technologies necessary for such ambitiously defined objectives was proceeding slowly, despite the inclusion of the private sector in the program. Following the historic success of the Chang’e 4 mission in January 2019, as well as the Chang’e 5 mission, the United States recognised the danger that China might overtake it in space, while then Vice President Mike Pence warned that “China is occupying the lunar strategic high ground” (Lemus-Delgado, 2025). Thus, on October 13, 2020, the State Department, together with foreign partners, drafted an international accord on the peaceful and transparent exploration of outer space, also under the name Artemis. The accord is a political declaration without legally binding force, formally grounded in the 1967 Outer Space Treaty and other UN space-law instruments, and proclaims ten principles: 1) peaceful purposes; 2) transparency; 3) interoperability; 4) emergency assistance; 5) registration of space objects; 6) release of scientific data; 7) preservation of historical heritage in outer space; 8) free exploitation of space resources in accordance with UN rules; 9) prevention of mutually harmful interference in outer space; and 10) mitigation of orbital debris (NASA, 2020b). With a simple accession procedure, the accord has grown from its original eight members — the United States, Canada, Australia, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Italy, Luxembourg, the United Arab Emirates and Japan — to its current 63 members/signatories. It is therefore already colloquially referred to as the “Artemis coalition” led by Washington, with considerable international significance in shaping global rules for space governance, in parallel with UN bodies whose work it officially seeks to support and improve.

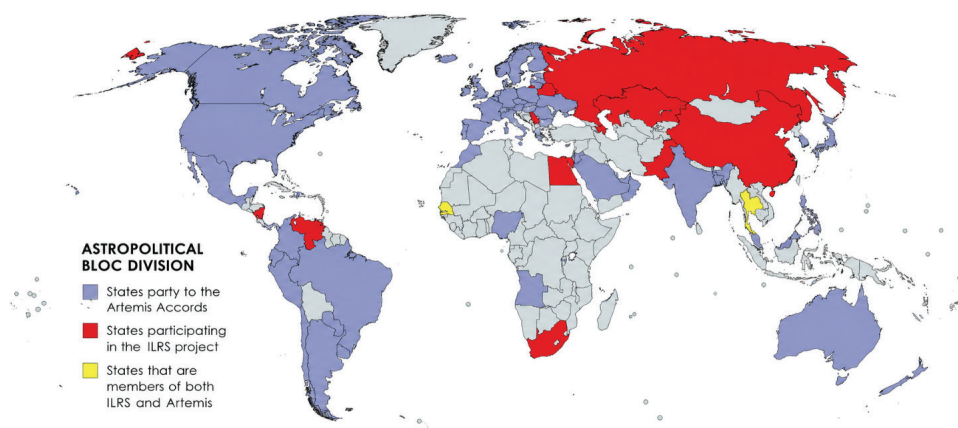
Already in March 2021, a reaction from the eastern competitors followed: the China National Space Administration (CNSA) and Roscosmos concluded the Memorandum of Understanding between the Government of the People’s Republic of China and the Government of the Russian Federation on Cooperation in the Construction of the International Lunar Research Station, which is not publicly available (CNSA, 2021). Although this initiative has had the image of a dual project since its inception, China is

unquestionably the dominant actor, and the stated objectives of the ILRS correspond to Beijing's long-term plans, such as the Chinese Lunar Exploration Program (CLEP), the white paper on space activities, the 14th Five-Year Plan and others, all aimed at achieving the status of a so-called 航天强国 — háng tiān qiáng guó, that is, a "space superpower" (The State Council of the PRC, 2021). Following the failure of Russia's Luna 25 mission in August 2023, even the appearance of an equal contribution by the two ILRS founders disappeared. In the meantime, the number of member states of the initiative has increased to 13, although these are mostly so-called Third World countries with questionable technological capacities — the only two European members of the ILRS initiative are Belarus and, since May 2024, the Republic of Serbia — but with geographically favourable positions for economical launches of Chinese and Russian rockets into cislunar space. This applies particularly to members located near the equator, such as Thailand, Senegal or Venezuela. In addition, the actual number of ILRS members is higher than 13, since some countries do not participate officially in the initiative but rather through individual institutions such as universities, observatories, laboratories and the like, thereby becoming "phantom members".[For example, although Ethiopia and Kenya are not official members of the ILRS, the Ethiopian Space Science and Geospatial Institute and the Kenya Advanced Institute of Science and Technology are (Iderawumi, 2024). In addition, the example of Argentina is also interesting: it is officially a member of Artemis, but its Institute of Radio Astronomy participates in the ILRS coalition through the development of the Lunar Radio Astronomy Antenna, LARA (Gancio et al., 2026). It appears that this kind of dual engagement is not unacceptable to the United States as long as it takes place transparently and without the import of Chinese technologies.] From an astropolitical perspective, the ILRS undoubtedly represents Beijing's counterpart to the American Artemis initiative, that is, China's attempt to secure international legitimacy for its future space activities by forming its own coalition. Republican congressman and member of the Committee on Science, Space, and Technology Rich McCormick expressed this view in January 2024: "It is no secret that China aims to surpass the United States as the global leader in space by 2045" (Hubbard, 2025, p. 35). Even more dramatic was current NASA Administrator Jared Isaacman during his Senate presentation in December 2025, when he stated that the United States was in a space race with China, warning: "If we fall behind, if we make a mistake, we may never catch up with them, and the consequences would change the balance of power here on Earth" (Howell, 2025).

Although they essentially pursue the same objective — namely, the formation of coalitions for the exploitation of space resources and the establishment of a permanent presence at the lunar south pole, which is attractive due to its large quantities of water — it is important to point out several differences between the two competing astropolitical platforms. First, unlike the set of rules that brings together the Artemis "club", the Sino-Russian initiative is a concrete project, closer to a technical blueprint than to a diplomatic accord. Although NASA's Artemis mission also includes the goal of establishing a permanent base at the lunar south pole (NASA, 2020a), the accord of the same name contains no explicit mention of such a project. This implies not only that the United States probably prefers to keep such a hypothetical facility for itself, but also that its priority lies in setting international rules. By contrast, the Sino-Russian

initiative is more pragmatic in this respect and less committed to the formal definition of international rules. In practice, it consists of a series of bilateral agreements between member states, with an emphasis on state sovereignty. CNSA and Roscosmos published the Guide to Partnership for the ILRS in August 2021, but it does not have the character of an international accord to which other members accede (CNSA & Roscosmos, 2021). In fact, the ILRS does not offer any legal regime beyond referring to UN rules, which are notoriously imprecise in the field of outer space, particularly with regard to the exploitation of space resources. It therefore appears that the Chinese side is primarily in a hurry to be the first to gain access to lunar resources, while assigning secondary, if any, importance to rule-setting. The lack of transparency in the Sino-Russian initiative is particularly noticeable and is frequently the target of U.S. criticism.

Despite references to the “benefit of humankind”, the prospects of an “interplanetary species” and similar idealistic slogans accompanying both initiatives, beneath the veil of liberal platforms for the international coordination of space exploration lies a realpolitik struggle for space resources. Since this is an undertaking of questionable legality under current international law, both competitors seek to gather around themselves as many countries as possible in order to legitimise their intentions before the global public. In addition, covering as much territory on Earth as possible provides a proportionally greater number of options for positioning launch facilities. In this case, therefore, the soft power of diplomacy is directly converted into the hard power of more robust launch capacities. Viewed in this way, the Artemis and ILRS coalitions are primarily astropolitical platforms for establishing a new, bipolar regime of space governance. The apparent multipolarity of actors disappears here, since even major secondary space powers such as India or Japan must “choose sides” and align themselves with one of the two emerging blocs. The pressure to align does not bypass smaller or technologically underdeveloped states either, since in the struggle to legitimise the interests of competing superpowers, the vote of every country in international bodies matters. At the same time, for the faster and more economical launch of assets into outer space, the geographic position of many small states is itself a resource of special importance to the two competitors in the Second Space Race. The same division is likely to cut across the private sector as well, particularly if the aforementioned coalitions begin to impose different standards for the functioning of the space economy.

Map 1: Astropolitical Bloc Division, source: author's own work

Nevertheless, it is important to emphasise that the astropolitical bipolarisation of the world in question has not yet become a true bloc division, although it carries a growing potential for precisely such an outcome. Although the divisions are becoming increasingly pronounced, they are not as rigid as they were during the Cold War, and cooperation between individual members of different coalitions is not entirely unimaginable, as it was between NATO and the Warsaw Pact. Thus, ESA, as one of the key actors in Artemis, maintains limited cooperation with China, and the same applies to the national space agencies of several other Artemis members, such as France and Italy. On the other hand, South Africa, as a member of the ILRS, cooperates with the U.S. NASA through its space agency, SANSA. However, all the examples mentioned concern narrowly defined scientific projects, without encroaching upon strategic issues, where an increasingly wide gap between the two coalitions is becoming apparent. At the same time, there are states, such as Senegal and Thailand, that have managed to “monetise” their favourable geographical position through simultaneous membership in both Artemis and the ILRS. Despite these exceptions, the risk of a rigid bloc division among astropolitical competitors is steadily increasing, and it is possible that it will acquire more pronounced contours in the coming decade.

Global Threats of Astropolitical Bloc Competition

The bipolarisation of the world in the face of the prospect of mining space resources sets the stage for future bloc competition in outer space, and perhaps even for

space conflicts of varying levels of intensity. Like any conflict, this one also generates numerous threats, but also opportunities. The basic threat posed by bloc division has already been discussed, so this section will focus on other threats.

The fundamental threat is the militarisation of outer space. The fact that the United States established the Space Force as a separate branch of its armed forces in 2019, while the People's Republic of China, through its 2024 restructuring, separated the Aerospace Force of the People's Liberation Army from the former Strategic Support Force, indicates that both states treat outer space as a potential domain of future warfare. In the U.S. case, units responsible for orbital warfare already exist, such as Delta 9 (U.S. Space

Force Combat Forces Command), and it is certain that the Chinese side is also developing similar capabilities (Costello, 2025). It is important to emphasise here that, despite restrictions limiting space activities to "peaceful purposes", as proclaimed by almost all agreements in this field, the militarisation of outer space itself is not actually prohibited.

In addition to militarisation, another immediate threat is the increase in orbital debris, with potentially catastrophic consequences (Korać, 2021, p. 517). Every intensification of space activities carries with it the danger of increasing orbital debris, especially when such activities have conflict potential. According to the ESA report for 2025 (European Space Agency, 2025), there are currently around 1.2 million uncontrolled artificial objects larger than 1 cm in orbit around Earth, posing a danger to satellites and humans in outer space because they travel at speeds of up to 27,000 km/h. If we bear in mind that the collision between the satellites Kosmos 2251 and Iridium 33 alone generated almost 2,000 new pieces of "space debris" larger than 10 cm (NASA Technical Reports Server), and that the testing of a single Chinese ASAT missile in 2007 increased the concentration of orbital debris by as much as 10 percent (Zissis, 2007), it becomes clear that any hypothetical orbital conflict, even on a very limited scale, could create extremely large quantities of orbital debris, potentially triggering the so-called Kessler effect and the cascading destruction of a large part of satellite infrastructure.

Furthermore, the increasingly intense strategic competition between the United States and the People's Republic of China could fragment the international legal order to the point of anarchy. This is a process already visible within terrestrial geopolitical frameworks, and unrestrained space competition could further accelerate it. Finally, there are other risks that will not be examined in greater detail here, such as the monopolisation of access to certain resources, the hypertrophy of the power of corporate actors, market disruptions, the obstruction of astronomical observations, and others.

Nevertheless, the Second Space Race also brings significant opportunities. Humanity could venture farther than ever before, master new revolutionary technologies and drastically increase its overall scientific potential. As in the case of the Cold War space race, the competitors could once again, after becoming exhausted by competition, reach some level of cooperation and self-restraint, which could also result in new international agreements on arms control in outer space. Although such a development is not impossible in the more distant future, it appears that the danger of intense astropolitical competition currently prevails.

Conclusions

The space age began in 1957, but human presence in outer space has so far remained relatively marginal. However, with the drastic reduction in the cost of launching payloads into outer space and the development of technologies for the exploitation of space resources, humanity is entering a turning point in which outer space is becoming a new arena of strategic competition among states. This primarily refers to the United States and the People's Republic of China, the only powers with the capacity for the global projection of power in outer space, which has led to the Second Space Race. For a proper understanding of this process, it is essential to become familiar with astropolitics as a new discipline, developed on the foundations of geopolitical thought but adapted to the specific features of outer space, with considerable potential for autonomous development in the future.

There is no doubt that the actors of the Second Space Race have major ambitions regarding the governance of outer space, with the hope of securing an exclusive position as possible in that process. However, the legality of such ambitions under the current regime of international space law remains questionable. By observing the rapid consolidation of two astropolitical blocs — the coalition of states gathered around the Artemis Accords, led by the United States, and the coalition of states gathered around the Sino-Russian ILRS initiative — we may conclude that the primary role of these blocs is to provide their respective centres with broad international legitimacy for the future exploitation of space resources and other space-governance activities. At the same time, they also strengthen their positions on Earth, for example in terms of infrastructural, geographical-launch, engineering and human-resource advantages. In this way, a certain degree of international institutionalisation of bipolar astropolitical competition is taking place.

At the same time, such developments entail significant risks. The militarisation of outer space, the increase in orbital debris and the potential fragmentation of the international order represent serious challenges to future stability. A particular danger lies in the possibility that the logic of geopolitical bloc competition may be fully transferred into outer space, whereby astropolitical competition could become a new source of global conflict.

If the twentieth century was the era of the dominance of land, naval and air powers, it is highly likely that the twenty-first century will be marked by the rise of space powers, whose ability to control outer space will increasingly determine the distribution of power on Earth itself. Therefore, the Second Space Race could significantly influence power relations throughout the twenty-first century.

References

- [1] Ajzenhamer, V. (2021). Žodoverzum: Kosmičko kloniranje klasične geopolitike. *Međunarodni problemi*, LXXIII(3), 535–556.
- [2] Ancona, F. (2025). "Astropolitics" and weaponisation of space—Drawing past lessons to address space arms' escalation. *Frontiers in Political Science*.

- [3] Asl, S. S. (2024). Astropolitics and USA–China’s new geopolitical rivalry area. *Austral: Brazilian Journal of Strategy & International Relations*, 13, 52–71.
- [4] Asterank. (n.d.). Asterank. Retrieved February 21, 2026, from <https://www.asterank.com/>
- [5] Bowen, B. (2026). The perils of periodising astropolitics: Space security and the system builders. *European Journal of International Security*, 1–21.
- [6] Burke, K. (2025). The real space race: China will send a crew to orbit Mars by 2050. China Aerospace Studies Institute.
- [7] Cardoso, D. R. (2024). Geopolitics and space power: Risks and implications of the People’s Republic of China’s space program and the Space Silk Road. In 4th International Academic Conference – Dialogues on China (Vol. II, pp. 91–102). Institute of International Politics and Economics.
- [8] Carter, J. (2024). There may be water on Psyche, the asteroid “worth \$10,000 quadrillion”. *Forbes*. Retrieved February 20, 2026, from <https://www.forbes.com/sites/jamiecartereurope/2024/08/22/there-may-be-water-on-psyche-the-asteroid-worth-10000-quadrillion/>
- [9] China National Space Administration. (2021). China and Russia sign a memorandum of understanding regarding cooperation for the construction of the International Lunar Research Station. Retrieved February 21, 2026, from <https://www.cnsa.gov.cn/english/n6465652/n6465653/c6811380/content.html>
- [10] China National Space Administration, & Roscosmos. (2021). ILRS guide for partnership. UNOOSA. Retrieved February 20, 2026, from https://www.unoosa.org/documents/pdf/copuos/2021/AM_3._China_ILRS_Guide_for_Partnership_V1.0Presented_by_Ms.Hui_JIANG.pdf
- [11] Costello, J. (2025). PLA Military Aerospace Force: On the frontier of innovation and competition. The Jamestown Foundation. Retrieved February 20, 2026, from <https://jamestown.org/pla-military-aerospace-force-on-the-frontier-of-innovation-and-competition/>
- [12] Cadbury, D. (2007). *Space race: The epic battle between America and the Soviet Union for domination of space*. HarperCollins Publishers.
- [13] Day, D. A. (2019). Nuking Moscow with a space shuttle. *The Space Review*. Retrieved February 15, 2026, from <https://www.thespacereview.com/article/3855/1>
- [14] Dolman, E. C. (2002). *Astropolitik: Classical geopolitics in the space age*. Frank Cass Publishers.
- [15] European Space Agency. (2025). *ESA space environment report 2025*. Retrieved February 25, 2026, from https://www.esa.int/Space_Safety/Space_Debris/ESA_Space_Environment_Report_2025
- [16] Executive Office of the President. (2017). *Space Policy Directive 1: Reinvigorating America’s human space exploration program*. Federal Register. Retrieved January 30, 2026, from <https://www.federalregister.gov/documents/2017/12/14/2017-27160/reinvigorating-americas-human-space-exploration-program>

[17] Gancio, G., Romero, G. E., Command, H., Fliger, E., Hauscarriaga, F., Salibe, M., et al. (2026). LARA: Development and early hardware validation of a low-frequency radio astronomy payload for lunar orbit. In 1st Conference on Space Science and Technology in Serbia – Book of Abstracts (Vol. 4, p. 31). Astronomical Observatory Belgrade.

[18] Giles, S. (2024). The next generation of drugs could be made in space. Here's why. Science Focus. Retrieved February 21, 2026, from <https://www.sciencefocus.com/space/space-labs-drugs>

[19] Hieber, S. (2025). Space technology: Rocket reusability and the collapse of launch costs. Acquinox. Retrieved from <https://acquinox.capital/insights/space-and-defense-tech/space-technology-rocket-reusability-and-the-collapse-of-launch-co>

[20] Howell, E. (2025). The US must beat China to Moon, Trump pick for NASA chief Jared Isaacman tells Senate: "If we make a mistake, we may never catch up". Space.com. Retrieved January 17, 2026, from <https://www.space.com/space-exploration/the-us-must-beat-china-to-moon-trump-pick-for-nasa-chief-jared-isaacman-tells-senate-if-we-make-a-mistake-we-may-never-catch-up>

[21] Hubbard, B. (2025). NASA's Artemis missions: Exploring the Moon. Lerner Publications.

[22] Iderawumi, M. (2024). SSGI and KAIST join China-led Moon project, ILRS. Space in Africa. Retrieved February 23, 2026, from <https://spacein africa.com/2024/04/21/ssgi-and-kaist-join-china-led-moon-project-ilrs/>

[23] Kopanja, M. (2021). Svemir kao geografski domen: Prilog osnovama astropolitike. Međunarodni problemi, LXXIII(3), 401–431.

[24] Korać, S. T. (2021). Astropolitika: Korak bliže hi-tech imperijalizmu ili put ka međuzvezdanom procvatu? Međunarodni problemi, LXXIII(3), 511–533.

[25] Lemus-Delgado, D. (2025). China's Apollo program: Chang'e lunar missions and regime legitimacy. Astropolitics, 23(1), 73–87.

[26] Long, M. C. (2025). Asteroid mining and avoiding the repetition of history. FAO Journal of International Relations. Retrieved February 24, 2026, from <https://faoajournal.substack.com/p/asteroid-mining-and-avoiding-the>

[27] McCarthy, K. (2015). H.R.2262 – U.S. Commercial Space Launch Competitiveness Act. Congress.gov. Retrieved February 20, 2026, from <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-bill/2262>

[28] Ministère de l'Économie. (2016). Luxembourg's new space law guarantees private companies the right to resources harvested in outer space in accordance with international law. Retrieved February 22, 2026, from https://meco.gouvernement.lu/fr/actualites.gouvernement2024+fr+actualites+toutes_actualites+communiqués+2016+11-novembre+11-presentation-spaceresources.html

[29] NASA. (2020a). Artemis plan: NASA's lunar exploration program overview. Retrieved February 16, 2026, from https://www.nasa.gov/wp-content/uploads/2020/12/artemis_plan-20200921.pdf

- [30] NASA. (2020b). The Artemis Accords: Principles for cooperation in the civil exploration and use of the Moon, Mars, comets, and asteroids for peaceful purposes. Retrieved from <https://www.nasa.gov/artemis-accords/>
- [31] NASA. (2023). NASA's Moon to Mars strategy and objectives development. NASA.
- [32] NASA Technical Reports Server. (n.d.). The collision of Iridium 33 and Cosmos 2251: The shape of things to come. Retrieved February 2026, from <https://ntrs.nasa.gov/citations/20100002023>
- [33] Peng, Z. (2024). A general introduction to space law in China. Lexology. Retrieved February 20, 2026, from <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=57881328-e01f-4eab-8026-8f5e5aa36cbf>
- [34] Šekarić, N. (2021). Geoeconomija svemirskih energenata: Evropska perspektiva. *Međunarodni problemi*, LXXIII(3), 455–475.
- [35] Šljivančanin, M. (2026). Od geopolitičkih ka astropolitičkim tenzijama: Kako zaoštavanje odnosa oblikuje svemirske strategije SAD, Rusije i Kine? *Politička revija*, 87(1), 209–240.
- [36] Shuttle-Mir. (n.d.). Shuttle-Mir. NASA. Retrieved February 22, 2026, from <https://www.nasa.gov/space-shuttle/shuttle-mir/>
- [37] Simko, T., & Gray, M. (2014). Lunar helium-3 fuel for nuclear fusion: Technology, economics, and resources. *World Futures Review*, 6(2), 158–171.
- [38] Stojanovic, B. (2021). The transformation of outer space into a warfighting domain in the 21st century. *Međunarodni problemi*, LXXIII(3), 433–454.
- [39] Stojanović, B., & Dimitrijević, D. (2025). Geopolitika svemira i međunarodno pravo. Institut za međunarodnu politiku i privredu.
- [40] Text of Johnson's statement on status of nation's defenses and race for space. (1958). *The New York Times*. Retrieved February 20, 2026, from <https://www.nytimes.com/1958/01/08/archives/text-of-johnsons-statement-on-status-of-nations-defenses-and-race.html>
- [41] *The Economist*. (2026, January 11). The big ambitions of China's private space industry. Retrieved February 10, 2026, from <https://www.economist.com/china/2026/01/11/the-big-ambitions-of-chinas-private-space-industry>
- [42] The State Council of the People's Republic of China. (2021). China's space program: A 2021 perspective. Retrieved January 25, 2026, from https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202201/28/content_WS61f35b3dc6d09c94e48a467a.html
- [43] The State Council of the People's Republic of China. (2024). China unveils International Lunar Research Station details. Retrieved January 28, 2026, from https://english.www.gov.cn/news/202404/25/content_WS662a42bdc6d0868f4e8e66f0.html
- [44] U.S. Government Publishing Office. (2011). Department of Defense and Full-Year Continuing Appropriations Act. *Congress.gov*. Retrieved February 2026, from <https://www.congress.gov/112/plaws/publ10/PLAW-112publ10.htm>
- [45] U.S. Space Force Combat Forces Command. (n.d.). Mission Delta 9 – Orbital warfare. Retrieved January 30, 2026, from <https://www.ussf-cfc.spaceforce.mil/About-Us/Fact-Sheets/Display/Article/3878188/mission-delta-9-orbital-warfare>

[46] Zissis, C. (2007). China's anti-satellite test. Council on Foreign Relations. Retrieved February 2026, from <https://www.cfr.org/backgrounders/chinas-anti-satellite-test>

S u m m a r y

The paper analyses the ongoing Second Space Race, in which the United States and the People's Republic of China are competing for access to space resources and for space hegemony. Starting from a *realpolitik* approach, the paper examines how outer space is becoming a distinct domain of state power, rather than merely a supporting sphere for the terrestrial activities of states. In order to understand this phenomenon, the author employs the intellectual apparatus of *astropolitics*, explaining its development from *geopolitics* while simultaneously pointing to its capacity to become an independent discipline. Accordingly, the paper interprets the existing competition between international coalitions for space exploration — namely, *Artemis*, led by the United States, and the *ILRS*, led by China — as the *astropolitical* bipolarisation of the world. Observing these coalitions through a *realpolitik* and *astropolitical* lens, the author primarily sees them as platforms for the international legitimisation of their creators' ambitions regarding the exploitation of space resources, as well as the establishment of a new regime of space governance in accordance with their respective interests. The paper also examines the historical evolution of the space race during the Cold War as a precursor to contemporary competition, as well as the growing importance of economic, technological and military factors, including the exploitation of space resources and the militarisation of orbit. The conclusion emphasises that the growing bipolarisation of outer space entails significant risks and opportunities for humanity, and that the twenty-first century will be an era of the rise of *astropolitical* powers, with an unprecedented capacity to influence the world order.

Keywords: *astropolitics*, *geopolitics*, *Second Space Race*, *United States*, *People's Republic of China*, *Artemis*, *ILRS*

© 2026 The Author. Published by Vojno delo (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

ДРУГА КОСМИЧКА ТРКА И АСТРОПОЛИТИЧКИ АСПЕКТИ СИНО-АМЕРИЧКОГ НАДМЕТАЊА

Војислав Гавриловић¹

Достављен: 25.2.2026.

Језик рада: Српски

Кориговано: 24.3.2026.

Тип рада: Прегледни рад

Прихваћен: 17.4.2026.

DOI број: 10.5937/vojdelo2602081G

Апстракт: Полазећи од претпоставке да су САД и НР Кина у надметању за космички примат кроз успостављање сталног и доминантног присуства на Месецу, уз могућност будуће експлоатације космичких ресурса, циљ рада је да се у основним цртама истражи и објасни предметно надметање, пре свега кроз анализу супротстављених коалиција „Артемиде” и ILRS у геополитичком и астрополитичком кључу. У том циљу, а уз реалполитички приступ, коришћене су методе компаративне анализе текућих космичких активности две суперсиле, њихових стратегијских докумената и закона, као и наратива кључних актера. Резултати истраживања показују да се свет налази у Другој космичкој трци, што даје све већи значај астрополитици за разумевање савремених међународних односа. У закључку се истиче да је космос данас, услед нових технолошких могућности и нових стратешких прилика, престао да буде простор претежно научног интересовања, већ се испољава као засебан стратешки домен надметања држава, што са собом носи бројне безбедносне, еколошке, економске и друге претње, али и шансе за развој.

Кључне речи: *астрополитика, геополитика, Друга космичка трка, САД, НР Кина, Артемиде, ILRS*

„Ко заузме узвишење [...] има предност у борби.”

Сун Цу, „Умеће ратовања”

¹ Министарство одбране Републике Србије, Сектор за политику одбране – Управа за међународну војну сарадњу, Београд, Република Србија, e-mail: vojislav.gavrilovic@mod.gov.rs, <https://orcid.org/0009-0006-4061-0155>

Уводна разматрања

Друга космичка трка одвија се релативно неприметно већ десетак година, углавном услед привида нечег „већ виђеног” и информационе презасићености савременог друштва. Омогућена технолошком револуцијом појаве лансирних средстава за виšekратну употребу,² чиме је цена лансирања килограма корисног терета у ниску Земљину орбиту (НЗО) оборена готово десетоструко (Nieber, 2025), она сада улази у нову фазу у којој почиње да ствара глобално видљиве последице. При томе мислимо на комбиноване ефекте Насине мисије „Артемиде II” у априлу 2026. године, планирано Спејс Иксово опитовање орбиталне допуне горива за „Старшип”, развој кинеске супертешке ракете „дуги марш 10” и постепену операционализацију кинеског лансирног средства за виšekратну употребу, што ће заострити Другу космичку трку.

За разлику од некадашњих конкурената, тј. САД и СССР који су били практично једини космички актери хладноратовске епохе, предводници данашње трке су САД и Народна Република Кина, уз учешће великог броја других светских, регионалних, па и приватних актера, са понекад променљивом лојалношћу. Како Шљиванчанин примећује, анексија Крима, рат у Украјини, јачање кинеског економског и војног потенцијала, па и геополитички раст мултиполарности, „створили су окружење у којем свемир постаје кључни инструмент пројекције моћи, одвраћања и очувања стратешке предности” (Šljivančanin, 2026, 232). Иако ово може да наведе на закључак да и у данашњем космичком надметању влада мултиполаризам, делује да се ипак сви актери сврставају у један од два постепено настајућа блока: коалицију од шездесетак држава окупљену око повеље „Артемиде” (енгл. *Artemis*), коју предводе САД, или коалицију од 13 држава окупљену око сино-руског пројекта Међународне лунарне истраживачке станице (енгл. *International Lunar Research Station – ILRS*), коју предводи Пекинг, уз амбицију да окупи 50 држава (The State Council of the PRC, 2024). Земље ван ових блокова за сада немају довољан утицај да би демонтирале овако устројен биполаризам, мада не треба искључити могућност мултиполаризације космичког надметања у будућности.

Самим тим Друга космичка трка битно се разликује од хладноратовске, почевши од различитих учесника (који су патос идеолошке борбе заменили (астро)економским резомом експлоатације космичких ресурса), преко далеко већег стратешког улога, па све до драстично проширених домета трке: Наса је за свој званични циљ поставила слање човека на Марс (NASA, 2023), а постоје индикације да и Комунистичка партија Кине намерава да обележи стогодишњицу свог доласка на власт слањем „тајконаута”³ на црвену планету (Burke, 2025).

2 Америчка компанија „Спејс Икс” прва је успешно извела лансирање, слетање и поновну употребу исте ракете, и то својим моделом „фалкон 9”, децембра 2015. године. Оваква средства називамо „лансирним средствима за виšekратну употребу” или просто „ракетима за виšekратну употребу”.

3 У западној терминологији за кинеске космонауте усталио се термин „тајконаути” (од кинеске речи 太空, која се чита „тајкон”, а значи „космос”), мада се у самој Кини користи термин 航天员, који се чита „хантјенјуен”, а у буквалном преводу значи „особље које путује васељеном”.

Ипак, нит која повезује обе трке је суштински реалполитички, па и геополитички резон који је у сржи обе епизоде космичког надметања. Како се овај геополитички резон све више примењује у космичком простору, долази до развоја нове дисциплине – астрополитике. Њен значај расте услед чињенице да космос више није само потпорни простор војне или економске моћи на Земљи већ засебан стратешки домен у којем се државе надмећу за привилеговане позиције и хегемонију. Стога ћемо у овом раду покушати да, са реалполитичког становишта, анализирамо астрополитички теоријски оквир, његов историјски развој, садашње астрополитичке процесе, као и прилике и изазове које они стварају.

Теоријски оквир

Повезаност простора и државне политике уочена је још у антици. Радови Страбона (*Географија*) и Тукидида (*Пелопонески рат*) посвећују доста пажње питању утицаја географије и климе на обликовање менталитета, културе и државно-политичких структура Спарте, Атине или Римског царства. С друге стране, наговештаје геополитичке, па и геоекономске свести, налазимо и у античкој Кини, у радовима Сун Цуа (*Sun Zi*), којег простор интересује у контексту војних операција, те Гуан Џуна (*Guan Zhong*), чије разумевање односа простора и економије готово да завређује епитет „оца кинеске геоекономије”.

Међутим, геополитика се као засебна дисциплина развија тек крајем 19. века. Иако су стратеги свих епоха увиђали везу између простора и државне моћи, потреба за геополитиком као науком сазрела је тек у условима постојања неколицине глобалних, индустријализованих и међусобно конкурентних империја које су у сталним интеракцијама. Аналогно томе, потреба за издвајањем астрополитике настаје из симултаног постојања неколико геополитичких чињеница данашњице: 1) све већи број држава има приступ космосу, 2) њихов ривалитет на Земљи пројектује се у космос, 3) однос снага у космосу може имати пресудан утицај на однос снага на Земљи и 4) космос постаје зона сталне људске конкуренције, са безбедносним, економским, логистичким, енергетским и другим импликацијама. Ове претпоставке указују да је контрола одређених космичких пространстава (пре свега НЗО, али и геостационарне орбите, Лагранжових тачака, цислунарног простора итд.) у 21. веку постала услов опстанка светских сила у том статусу, а у екстремним ситуацијама (нпр. рат великих сила) можда и услов њиховог физичког опстанка.

Како космос престаје да буде домен претежно научних истраживања и све више постаје простор стратешког надметања држава (Asl, 2024), расте и потреба за новим научним дисциплинама (или макар надоградњом оних постојећих) које би пружиле адекватан интелектуални инструментаријум за разумевање феномена испољавања државне моћи у космосу, односно начина на који државе могу искористити космичка пространства за јачање својих позиција. Акцентоване просторне димензије у описаном стратешком проблему асоцира на геополитику, али како се ослонити на дисциплину са иманентно земаљском оптиком у простору који превазилази планету Земљу? Поједини аутори виде решење у импле-

ментацији синтагме „геополитика свемира“ (Stojanović & Dimitrijević, 2025), али ово може бити *contradictio in adjecto* с обзиром да геополитика, како јој само име каже, служи разумевању односа између простора и политике на Земљи, не и изван ње. Иако су садашње људске активности у космосу у највећој мери везане за Земљу (што у овој раној фази управљања космосом донекле оправдава назив „геополитика свемира“), како се космонаутика буде развијала постајаће и све аутономнија од своје земаљске базе, што ће додатно захтевати термилошки отклон од „гео“ основе у дебати о „астро“ или „гео“ политици. Тако долазимо до, по нашем мишљењу, адекватнијег појма астрополитике, али и низа других нових дисциплина које је (пре свега америчка) стручна јавност изнедрила у последњих двадесетак година, попут астростратегије, астроекономије, астрографије итд. За потребе овог рада усредсредимо се на астрополитику као кровну дисциплину, аналогну геополитици.

Термилошке недоумице прати и суштинско питање у којој мери је астрополитика нова дисциплина, а у којој тек надоградња геополитике, односно њена пројекција у космички простор. Иако је јасно да астрополитика представља врхунац еволуције научне мисли о корелацијама простора и политике (што је на први поглед сврстава у поткатоорију геополитике), радикално другачија каквоћа астропростора у односу на земаљски сугерише да ће астрополитика имати велик потенцијал за аутономан развој. При томе бисмо истакли да астропростор условљава стратешку позицију актера утилизацијом повољне орбиталне механике (Корања, 2021, 412), али и технолошким могућностима да се до отвореног космоса досегне и у њему борави. Стога је за астрополитику, поред њеног (из геополитике наслеђеног) просторног детерминизма, подједнако значајан и технолошки детерминизам (Ajzenhamer, 2021, 542), што је питање које завређује засебну научну анализу па га овде нећемо детаљније елаборирати.

Како се ради о релативно новим феноменима (Ajzenhamer, 2021, 543), теоријска грађа која дефинише астрополитику и даље је скромна. Међу референтним издавају се дефиниције астрополитике које у истоименом делу даје Еверет Долман (енгл. *Everett C. Dolman*) са Универзитета ратног ваздухопловства САД у Колораду. Он у уводу своје *Астрополитике* наводи да је то „екстензија теорија глобалне геополитике из 19. и 20. века у непрегледни контекст људског освајања космоса“ или „примена истакнуте и рафинисане реалистичке визије државног надметања у космичкој политици, нарочито у погледу развоја и еволуције правног и политичког режима уласка човечанства у космос“ (Dolman, 2002, 1). Нешто је прецизнији у првом поглављу где астрополитику описује као „детерминистичку политичку теорију која се бави односом између државне моћи и контроле космоса у циљу екстензије доминације једне државе над целом планетом Земљом“ (Dolman, 2002, 14). Ову дефиницију – иначе сасвим валидну за једну светску силу какве су САД – сматрамо превише екстремном у постављеним циљевима, јер астрополитиком могу да се баве и државе које немају циљ планетарне хегемоније. Осим тога, како смо већ констатовали, у овим феталним стадијумима астрополитике упитни су и домети хеуристичких паралела између геополитике и астрополитике, и то услед саме чињенице да је космички простор радикално другачији од земаљског, па тек остаје да се у пракси потврди природа

његових релација са државном моћи. Имајући у виду наведене критике и уважавајући истински проицљиве Долманове увиде, овом приликом нудимо сопствену дефиницију астрополитике као дисциплине засноване на логици просторног и технолошког детерминизма, која објашњава утицај космичког простора и контроле његових специфичних делова на државну моћ.

Стратешки значај космоса

Свест о стратешком значају космоса појавила се деценијама пре почетка космичке ере. „Очеви оснивачи” ракетних технологија и инспиратори космичке ере, научници Константин Цијалковски (рус. Константин Эдуардович Циолковский) и Херман Оберт (нем. *Hermann Julius Oberth*) увиђали су трансформативну моћ ракетних технологија по човечанство, а донекле су називали и астрополитички резон као фактор стратегије будућности. Ипак, један од првих јавних апела на астрополитичко гледиште догодио се након што је СССР отворио космичку еру успешним лансирањем вештачког сателита „Спутњик” октобра 1957. године. Реагујући на овај догађај, (тадашњи) сенатор Линдон Џонсон (енгл. *Lyndon Baines Johnson*) изјавио је пред Сенатом 7. јануара 1958. да „контрола космоса значи контролу света” и додао: „Постоји нешто важније од ултимативног оружја. То је ултимативна позиција. Позиција тоталне контроле планете Земље лежи негде у космосу” (*The New York Times*, 1958). Били су то неки од „првих акорда” антологијске хладноратовске свемирске трке, а Џонсон и стратеги са обе стране Гвоздене завесе увиђали су да комбиновани развој обавештајних сателита, интерконтиненталних балистичких ракета (ИКБР) и атомских бомби носи са собом егзистенцијалну опасност без преседана у људској историји.

Војни аспекти данас су још важнији, а водеће војске света све више третирају космос као засебан домен могућих борбених дејстава. Војске технолошки развијених земаља увелико зависе од сателита у погледу навигације и оријентације, комуникације, надзора и праћења статичних и покретних земаљских циљева, навођења пројектила итд. За државе са стратешким наоружањем сателити су кључни и за рано уочавање лансирања ИКБР и праћење трајекторије њиховог лета, као и за детекцију нуклеарних експлозија. Теоријски посматрано космос нуди и могућности за позиционирање конвенционалног орбиталног наоружања дефанзивног или офанзивног карактера (са потенцијално стратешким ефектима дејства⁴), пошто постојеће норме међународног космичког права забрањују једино размештање оружја за масовно уништење у космосу (Stojanovic, 2021, 438). Бројне државе данас трансформишу ваздухопловни вид оружаних снага у „аерокосмичке снаге”, док неке од њих, попут САД, формирају потпуно нов, засебан вид војске, тј. космичке снаге.

Међутим, исти сателити који војскама омогућавају навигацију свакодневно су и у цивилној употреби, од персоналних GPS уређаја, до контроле лета на међународним аеродромима. Комуникациони сателити пружају услуге које су

4 Хипотетички типови космичког наоружања, попут кинетичких хиперсоничних пројектила или софистицирани орбитални ракетни штитови, имали би разоран ефекат на стратешки баланс између водећих војних сила на Земљи.

од круцијалног значаја за функционалност савремених друштава и економија (Ancona, 2025), а чак и сателити који служе за надзор и праћење имају, мимо обавештајне, и цивилну примену у праћењу климатских услова, ваздушног загађења или контроли последица елементарних непогода. Цивилна експлоатација космоса данас је посебно перспективна (Bowen, 2026), а приватне компаније ударају темеље космичкој економији каква никада раније није постојала, што укључује бројне потпуно нове услуге као што су свемирски туризам, (суб)орбитални стратешки транспорт, производња специфичних материјала и супстанци у бестежинском стању (Giles, 2024) и друго.

Можда најважније дугорочне импликације има све реалнија перспектива експлоатације космичких ресурса, најпре са Месеца и блиских астероида, а потом и са удаљенијих тела Сунчевог система (Šekarić, 2021). За елементарно разумевање ресурсног потенцијала соларног космоса довољно је споменути да се вредност минерала на металном астероиду 16 Психеја процењује на невероватних 10.000 билијарди америчких долара⁵ (Carter, 2024). Интересантно је да је установљена и класификациона листа најдоступнијих астероида (*Asterank Database*), која нуди податке о профитабилности њихове потенцијалне експлоатације (Asterank). Према подацима са ове листе профит од експлоатације 10 најприступачнијих металних астероида износио би око два билиона долара. Лукративни аспект тесно је везан за стратешки, пошто већина наведених астероида обилује оним што збирно називамо „ретким Земљиним минералима“ (РЗМ), који су од есенцијалног значаја за развој нових генерација микропроцесора, неопходних за имплементацију вештачке интелигенције и производњу ракета и других круцијалних одбрамбених технологија, у чему данас НР Кина држи око 60% светског тржишта (Long, 2025). Ова чињеница даје важну астроекономску димензију актуелној космичкој трци, јер би евентуална кинеска космичка хегемонија резултовала и дефинитивним монополом Пекинга на тржишту РЗМ, док би хипотетички примат коалиције окупљене око „Артемиде“ можда водио ка избалансирањем тржишту ових ресурса. Коначно, неопходно је поменути и енергетски фактор, с обзиром на то да је Месец, услед одсуства магнетног поља, богат веома потентним енергентом – изотопом хелијум 3, за који се процењује да би у количини од свега неколико десетина тона могао да намири комплетне годишње енергетске потребе САД, иако за сада не постоји технологија за његову употребу (Simko & Gray, 2014).

Свесна предстојећег стратешког надметања са Кином, још је администрација америчког председника Барака Обаме донела Закон о комерцијалној конкурентности свемирских лансирања (енгл. *Commercial Space Launch Competitiveness Act* – CSLCA), којим је држављанима САД (и компанијама) признато право на поседовање, транспортовање, коришћење и продају ресурса прикупљених у космосу (McCarthy, 2015). Поред САД, и Луксембург је усвојио сличан закон 2016. године (Ministère de l'Économie, 2016), а у Кини је у току кодификација националног космичког права које ће по свему судећи регулисати и питање експлоатације космичких ресурса (Peng, 2024).

⁵ Наса је лансирала сонду ка овом телу октобра 2023, а долазак на дестинацију очекује се 2029. године.

Уколико ово питање посматрамо са становишта класичне геополитике Хелфорда Макиндера (енгл. *Halford Mackinder*), отворени космос испољава се као нешто попут „хартленда“, тј. као простор неограничене ресурсне базе који ће било којој држави (или чак приватној компанији) која успостави контролу над њим гарантовати светску доминацију. Међутим, да би било која држава или компанија са Земље могла да захвати богатства дубоког космоса, најпре мора да прође кроз „уско грло“ блиског свемира (од Карманове линије до Месеца), што је, аналогно поморским теоријама Алфреда Тејера Махана (енгл. *Alfred Thayer Mahan*), тзв. *chokepoint* астрополитике. Уколико је улог Друге космичке трке неупоредиво већи него што је то био случај током Хладног рата, у којем је надметање, упркос стратешким узроцима, на крају углавном резултовало једино јачањем или слабљењем престижа конкурентних блокова.

Историјски контекст

Историјска ретроспектива неопходна је како би се приказало да је астрополитички светоназор већ имао своју практичну валидацију, те да није чисто апстрактно-теоријски конструкт. Чињеница да је истраживање космоса отпочело као екстензија Хладног рата (Long, 2025) наговештава да је неки вид стратешког резона морао стајати иза овог, наизглед научно-хуманистичког прегнућа.

Како Дебора Кадбери (*Deborah Cadbury*) примећује у уводу своје студије о историји хладноратовске космичке трке, „развој ракета ишао је руку под руку са напорима за развој капацитета за допремање нуклеарног оружја, за шпијунирање непријатеља и контролу свемира. [...] Национална безбедност и глобална стабилност биле су на коцки“ (Cadbury, 2007, ix). Ова спрега постаје нарочито упадљива када се анализира настанак совјетског космичког програма. Забелешке са другог састанка главног ракетног конструктора Сергеја Корољева⁶ са шефом совјетске државе Јосифом Стаљином јула 1949. године, на којем је разматран развој ИКБР, показују да је Стаљин у то време увелико сматрао да „Черчил и Труман желе рат против СССР-а“, те да планирају нуклеарне ударе против Совјетског Савеза (Cadbury, 2007, 125/126). И сама чињеница да је овај састанак одржан непуних месец дана пре тестирања прве совјетске атомске бомбе показује да је развој ракета у СССР-у пре свега био мотивисан жељом да се прибаве ефикасна средства допремања нуклеарног оружја до удаљених мета на Западној хемисфери, и то у условима ваздухопловне надмоћи САД. Тако се десило да је први вештачки сателит у историји човечанства, совјетски „Спутњик“, био лансиран помоћу модификоване ИКБР типа Р-7 „семјорка“, а Корољев до краја живота неће успети да задобије пуну државну подршку за своје космичке амбиције, него ће их реализовати као додатке уз програме војног развоја.

Лансирање „Спутњика“ 4. октобра 1957. године у САД је исправно протумачено као догађај са пре свега војним последицама. „Ако Совјетски Савез може да постави сателит у свемир, онда може и да допреми нуклеарну бојеву главу:

6 Услед екстремних мера безбедности унутар СССР-а, Корољев никада није имао јасну званичну функцију, мада је фактички имао улогу директора совјетског ракетног и космичког програма.

амерички градови били су им на нишану” (Cudbery, 2007, 167). Амерички медији постарали су се да недвосмислено објасне драматичност тренутка, па је *Њујорк тајмс* на насловници објавио да су САД „сада у трци за опстанак” (Cudbery, 2007, 167). У то време ће се упозорењима придружити и већ поменути сенатор Линдон Џонсон, који је контролу космоса повезао са контролом света, али и сенатор Џорџ Сметерс (енгл. *George Armistead Smathers*), који ће остати запамћен по изјави: „Не можемо да приушtimo да будемо други најбољи када се ради о нашем опстанку” (Dolman, 2002, 94). Војна гледишта управљаће Првом свемирском трком све до њеног краја, па је и амерички свемирски шатл из седамдесетих година у Кремљу најпре тумачен као средство способно да из свемира лансира нуклеарне пројектиле право на совјетске градове, брзином без преседана (Day, 2019).

Описану војну и реалполитичку логику прве космичке трке наизглед релативизују међународне иницијативе из шездесетих и седамдесетих година које су, са својим либерално-хуманистичким тоновима, резултовале повећама космичког права усвојеним пред Уједињеним нацијама (УН). Међутим, извесније је да су се САД и СССР и у овом случају водили реалполитичким калкулацијама, прикривајући их иза хуманитарног вела. У складу са фундаменталним правилом геополитике да уколико држава не може да успостави контролу над неким важним фактором моћи мора да га ускрати и својим конкурентима, обе силе покушавале су да умање опасност наметањем режима неутралности у космосу. Ово је посебно важило за САД у време перципиране совјетске предности у космичкој трци шездесетих година, пре успеха лунарне мисије „Аполо 11”. Како Долман објашњава: „Једном када су Совјети први стигли у свемир, америчка спољна политика морала је да се суочи са овом енормном потенцијалном претњом. [...] Иза кулиса, амерички научници опсесивно су радили на томе да сустигну своје антагонисте, док су за то време креатори америчке спољне политике покушавали да убеди или изманипулишу Совјете ка званичној позицији здруженог истраживања космоса, као заједничког наслеђа целог човечанства” (Dolman, 2002, 96).

По окончању Хладног рата и наступању америчке униполарности, реалполитика је наизглед уступила место либерализму у међународним односима. То се одразило и на домен управљања космосом, па је тако прелаз из 20. у 21. век био обележен спектакуларним међународним космичким пројектима, од Шатл-Мир програма из деведесетих (NASA, 2023) до успостављања и даље функционалне Међународне свемирске станице (МСС) уз сарадњу америчке Насе, Европске свемирске агенције (ESA), руског Роскосмоса, Канадске свемирске агенције (CSA) и јапанске Јаксе (JAXA). Кина је, међутим, била изостављена из ове и других међународних космичких иницијатива, услед америчких стрепњи од крађе напредних технологија двоструке намене, што је 2011. добило и правну санкцију у виду тзв. Вулфовог амандмана којим се Наси забрањује сарадња са било којом кинеском космичком агенцијом или организацијом без изричитог одобрења Федералног истражног бироа (FBI) и Конгреса (U.S. Government Publishing Office, 2011). Још једном се показало да спољнополитички либерализам једне суперсиле опстаје само дотле док служи њеним реалполитичким интересима.

А Кина се, упркос релативној изолацији, рапидно развила од периферног актера до космичке силе пуног спектра, способне да парира Америци у многим областима управљања космосом. Откако је 2003. године постала трећа нација која је самостално послала човека у свемир, Кина је (први пут) 2007. демонстрирала антисателитске борбене способности (ASAT), а софистицираност свог космичког програма показала је и низом успешних лунарних мисија од 2019 (мисија „Чање 4” – прво слетање сонде на тамну страну Месеца⁷) до 2024. године (мисије „Чање 5” и „Чање 6” – прве роботске мисије које су на Земљу вратиле лунарне узорке још од седамдесетих година). Осим тога, кинеска свемирска агенција успела је да маја 2021. изведе меко слетање сонде и ровера на површину Марса (мисија „Тјенвен-1”), а већ наредног месеца да лансира у Н3О језгро своје свемирске станице „Тијангонг” (у преводу „небеска палата”) (Cardoso, 2024). Такође, Кина је 2020. године комплетирали и размештање своје навигационе констелације сателита „Бајду” (Cardoso, 2024), а у току је и пројекат успостављања националне мегаконстелације „Гуован” од 12.000 сателита, као пандана америчком „Старлинку”. У успону је и приватни космички сектор Кине, а тренутно броји око 600 предузећа најразличитијих специјалности, од изнајмљивања лансирне инфраструктуре до развоја ракета за виšekратну употребу (The Economist, 2026).

Описана трансформација Кине у прворазредну космичку силу (која се одвијала паралелно са прерастањем Кине у светску силу) угрозила је етаблирани свемирски примат САД, а извесним учинила перспективу надметања за космичке ресурсе, при чему би победник таквог надметања могао да стекне инструменте моћи који би га учинили светским хегемоном. Тако је покренута Друга космичка трка, са свим својим геополитичким и астрополитичким последицама, од којих су тренутно највидљивије конкурентне међународне космичке иницијативе Вашингтона и Пекинга: повеља „Артемидеа” и ILRS.

Артемидеа и ILRS: астрополитика у руху међународне научне сарадње

Уколико су, како то Долман указује, САД и СССР током Хладног рата приступили усаглашавању норми космичког права из стрепње од свемирске хегемоније друге стране (Dolman, 2002, 96), делује да у почетној фази Друге космичке трке актуелни конкуренти избегавају узајамно обуздавање директним дијалогом, него настоје да га постигну кроз консолидацију међународних коалиција под својом контролом. Ово је другачија ситуација од оне хладноратовске, пошто се ради о превентивном узајамном обуздавању конкурената и легитимизацији њихових космичких амбиција пред међународном јавношћу, док су се хладноратовске међународне космичке иницијативе дешавале реактивно, након низа великих космичких достигнућа САД и СССР-а.

Први јавности видљив корак Друге космичке трке догодио се 11. децембра 2017. године када је амерички председник Доналд Трамп потписао „Директиву

⁷ Том приликом је на Тамну страну Месеца искрцан и роботизовани ровер, што је такође била прва таква операција у историји лунарних истраживања.

космичке политике бр. 1” (енгл. *Space Policy Directive 1*), у којој се, између осталог, као циљ наводи „вођство у иновативном и одрживом програму истраживања са комерцијалним и међународним партнерима, како би се омогућило ширење човечанства кроз Соларни систем, а на Земљу вратила нова знања и прилике. Почевши са мисијама изван НЗО, САД ће предводити повратак човека на Месец *зарад дугорочне експлоатације и употребе* (курзив аутора), након чега ће уследити људске мисије на Марс и друге дестинације” (Executive Office of the POTUS, 2017). Ради бољег разумевања контекста неопходно је истаћи да су 2016. и 2017. година представљале својеврсни транзитни период за кинески космички програм, у којем је не само операционализовано до тада најјаче кинеско лансирно средство (ракета „дуги марш 5”, носивости 25 t корисног терета до НЗО⁸) већ су и ударени темељи за развој сталне орбиталне станице кроз мисије дугог боравка тајконаута у космосу и развој роботизованих теретних свемирских летелица за њихову логистичку подршку.

На основу наведене директиве Наса је током 2017. године покренула програм „Артемида”, са задацима да: 1) врати човека на Месец, 2) успостави стално људско присуство на Месецу и 3) пошаље човека на Марс (NASA, 2020a). Међутим, након деценија фокуса на НЗО и низа буџетских и административних потешкоћа, испоставило се да развој нових технологија неопходних за тако амбициозно постављене циљеве споро тече, упркос укључивању приватног сектора у предметни програм. После историјског успеха мисије „Чање 4” јануара 2019. године, као и мисије „Чање 5”, САД су увиделе опасност да их Кина претигне у свемиру, а тадашњи потпредседник Мајк Пенс упозорио је да „Кина заузима лунарно стратешко узвишење” (Lemus-Delgado, 2025). Тако је 13. октобра 2020. године Стејт департмент (са иностраним партнерима) сачинио међународну повељу о мирољубивом и транспарентном истраживању космоса, такође под именом „Артемида”. Повеља је политичка декларација без правно обавезујућег карактера, начелно утемељена у Споразуму о свемиру из 1967. и другим повељама космичког права УН, а прокламује 10 принципа: 1) мирољубивост, 2) транспарентност, 3) интероперабилност, 4) помоћ у ванредним ситуацијама, 5) регистрација космичких објеката, 6) размена научних података, 7) очување историјског наслеђа у космосу, 8) слободна експлоатација космичких ресурса у складу са правилима УН, 9) спречавање узајамно реметилачких активности у космосу и 10) решавање проблема орбиталног отпада (NASA, 2020b). Са једноставном приступном процедуром, повеља је од првобитних осам чланица (САД, Канада, Аустралија, Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске, Италија, Луксембург, Уједињени Арапски Емирати и Јапан) нарасла до актуелних 63, па се колоквијално већ говори и о „Артемида коалицији” предвођеној Вашингтоном, са озбиљним међународним значајем у домену обликовања глобалних правила управљања космосом, паралелно са телима УН чији рад званично настоји да подржи и унапреди.

Већ марта 2021. године уследила је реакција источних конкурената: Национална свемирска администрација Кине (CNSA) и Роскосмос закључили су Ме-

8 То је премашено фебруара 2026. године успешним лансирањем ракете „дуги марш 10”, носивости 70 t корисног терета до НЗО.

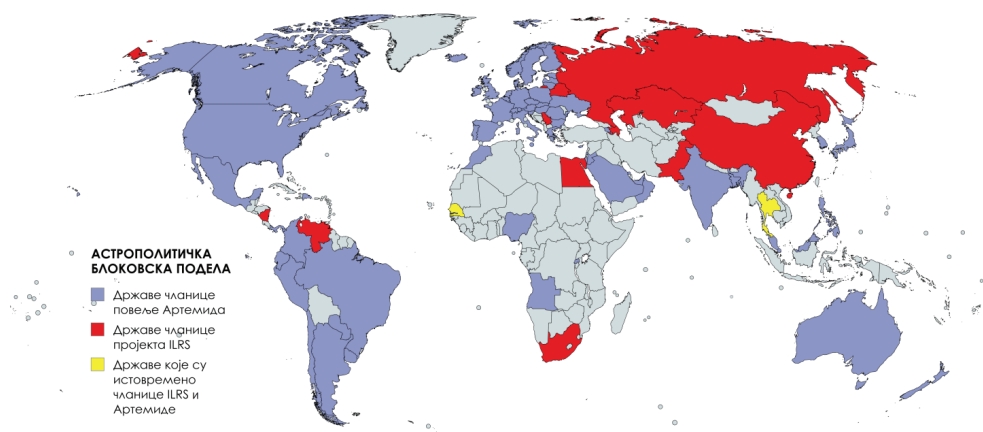
морандум о разумевању између Владе НР Кине и Владе Руске Федерације о сарадњи у изградњи Међународне лунарне истраживачке станице, који није јавно доступан (CNSA, 2021). Иако ова иницијатива од свог настанка има имиџ двојног пројекта, Кина је неупитно доминантан актер, а постављени циљеви ILRS подударни су са дугорочним плановима Пекинга (нпр. Кинеским лунарним истраживачким програмом – CLEP, белом књигом о космичким истраживањима, 14. петогодишњим планом итд., а све у циљу постизања статуса тзв. 航天强国 – *háng tiān qiáng guó*, тј. „космичке суперсиле“) (The State Council of the PRC, 2021). Након пропасти руске мисије „Луна 25“ августа 2023. године нестао је чак и привид равномерног доприноса два оснивача ILRS. У међувремену број држава чланица иницијативе порастао је на 13, мада се углавном ради о државама тзв. Трећег света, са упитним технолошким капацитетима (једине две европске чланице иницијативе ILRS су Белорусија и, од маја 2024. године, Република Србија), али географски повољним позицијама за економична лансирања (кинеских и руских) ракета у цислунарни простор (ово се посебно односи на чланице близу екватора, попут Тајланда, Сенегала или Венецуеле). Осим тога, реалан број чланица ILRS већи је од 13, пошто поједине земље не учествују званично у овој иницијативи већ преко појединачних институција као што су универзитети, опсерваторије, лабораторије и сл., претварајући се у „фантомске чланице“⁹ Астрополитички посматрано ILRS представља несумњив пандан Пекинга америчкој „Артемиди“, тј. покушај Кине да формирањем сопствене коалиције обезбеди међународни легитимитет за своје будуће космичке активности. У том смислу јануара 2024. године изразио се и републикански конгресмен и члан Комитета за науку, космос и технологије Рич Макормик (*Rich McCormick*): „Није тајна да Кина има циљ да до 2045. године надмаши САД као глобалног лидера у космосу“ (Hubbard, 2025, 35). Још драматичнији био је садашњи директор Насе Царед Ајзакмен (*Jared Isaacman*) приликом представљања у Сенату децембра 2025. године, када је рекао да су САД у свемирској трци са Кином, уз упозорење: „Уколико заостанемо, уколико направимо грешку, можда их никада нећемо сустићи, а последице би промениле баланс моћи овде на Земљи“ (Howell, 2025).

Иако суштински теже истом циљу, тј. формирању коалиција за експлоатацију космичких ресурса и успостављање сталног присуства на лунарном јужном полу (атрактивном услед великих количина воде), важно је истаћи и неколико разлика између две конкурентне астрополитичке платформе. Најпре, за разлику од сета правила који окупља клуб „Артемиде“, сино-руско иницијатива је конкретан пројекат, ближи техничком нацрту него дипломатској повељи. Иако и Насина мисија „Артемиде“ обухвата циљ успостављања сталне базе на лунарном јужном полу (NASA, 2020a), у истоименој повељи нема експлицитног спомињања таквог пројекта (што имплицира не само да САД вероватно преферирају да овакво хипотетичко постројење задрже за себе него и да им је приоритет у постављању

⁹ Примера ради, иако Етиопија и Кенија нису званично чланице ILRS, етиопски Институт космичких наука и геопростора и кенијски Напредни институт за науку и технологију јесу (Iderawumi, 2024). Осим тога, интересантан је и пример Аргентине која је званично чланица „Артемиде“, али њен Институт за радиоастрономију учествује у коалицији ILRS кроз развој лунарне радиоастрономске антене LARA (Gancio, et al., 2026). Делује да овакав двоструки ангажман није неприхватљив за САД докле год се одвија транспарентно и без увоза кинеских технологија.

међународних правила). С друге стране, сино-руска иницијатива је у том погледу прагматичнија и мање посвећена формалном дефинисању међународних правила, а у пракси је сачињава низ билатералних уговора између држава чланица, са акцентом на државној суверености (CNSA и Роскосмос објавили су августа 2021. године „Водич за партнерство ILRS”, али он нема карактер међународне повеље којој остале чланице приступају) (CNSA, Roscosmos, 2021). ILRS заправо не нуди било какав правни режим мимо позивања на правила УН, која су у области космоса, а посебно експлоатације космичких ресурса, ноторно непрецизна. Стога делује да се кинеској страни пре свега жури да се прва домогне лунарних ресурса, док постављању правила даје секундарни (ако и икакав) значај. Посебно је приметан мањак транспарентности у случају сино-руске иницијативе, што је често мета критика САД.

Упркос позивањима на „добробит човечанства”, перспективе „интерпланетарне врсте” и сличне идеалистичке пароле које прате обе иницијативе, испод вела либералних платформи за међународну координацију истраживања космоса крије се реалполитичка борба за космичке ресурсе. Како се ради о подухвату дискутабилне легалности по садашњем међународном праву, оба конкурента настоје да око себе окупе што већи број земаља како би легитимизовали своје намере пред светском јавношћу. Осим тога, покривање што веће територије на Земљи пружа и сразмерно више опција за позиционирање лансирних постројења, па се тако мека моћ дипломатије у овом случају директно конвертује у тврду моћ робуснијих лансирних капацитета. Тако посматране коалиције „Артемиде” и ILRS пре свега су астрополитичке платформе за успостављање новог (биполарног) режима управљања космосом. Привидна мултиполарност актера овде се губи, јер чак и велике секундарне космичке силе попут Индије или Јапана морају да „одаберу страну” и сврстају се у један од два настајућа блока. Притисак сврставања не заобилази ни мање или технолошки неразвијене државе, пошто је у борби за легитимизацију интереса конкурентних суперсила важан глас сваке земље у међународним телима, док је за брже и економичније лансирање ефектива у космос и сам географски положај многих малих држава ресурс од посебног значаја за два конкурента Друге космичке трке. Иста подела вероватно ће пресећи и приватни сектор, нарочито уколико поменуте коалиције почну да намећу различите стандарде функционисања космичке привреде.

Карта 1: Астрополитичка блоковска подела, извор: ауторска израда

Ипак, важно је истаћи да предметна астрополитичка биполаризација света још увек није и права блоковска подела, али носи са собом растући потенцијал за управо такав исход. Иако су поделе све оштрије, оне нису тако ригидне као у доба Хладног рата, а сарадња између појединих чланица различитих коалиција није потпуно незамислива као што је била између НАТО-а и Варшавског пакта. Тако ЕСА, као један од кључних актера „Артемиде”, одржава ограничену сарадњу са Кином, а исто важи и за националне свемирске агенције неколицине других чланица „Артемиде” као што су Француска или Италија. С друге стране, Јужна Африка, као чланица ILRS, сарађује са америчком Насом преко своје космичке агенције SANSA. Ипак, сви наведени примери тичу се уско дефинисаних научних пројеката, без задирања у стратешка питања, где се испољава све већи јаз између две коалиције (мада постоје државе, попут Сенегала и Тајланда, које успевају да свој повољни географски положај „уновче” истовременим чланством и у Артемиди и у ILRS). Упркос описаним изузецима, ризик од ригидне блоковске поделе астрополитичких конкурената све је већи и могуће је да ће у наредној деценији имати израженије контуре.

Глобалне претње астрополитичког блоковског надметања

Биполаризација света пред перспективом рударења космичких ресурса поставља позорницу за будуће блоковско надметање у космосу, а можда и за космичке сукобе различитих нивоа интензитета. Као и сваки конфликт, и овај ствара бројне претње, али и прилике. О основној претњи од блоковске поделе већ је било речи, па ћемо у овом делу пажњу посветити осталим претњама.

Елементарна претња јесте она од милитаризације космоса. Чињеница да су САД 2019. године оформиле космичке снаге као засебан вид своје војске, а да је НР Кина реструктурирањем из 2024. издвојила аерокосмичке снаге (АКС НОА) из дотадашњих „снага за стратешку подршку“, указује да обе државе третирају космос као простор потенцијалног ратоводства у будућности. У америчком случају већ постоје и јединице надлежне за орбиталну борбу, попут Делта 9 (US SF Combat Forces Command), а извесно је да сличне капацитете развија и кинеска страна (Costello, 2025). Овде је важно истаћи да, упркос ограничењима космичких активности на „мирољубиве сврхе“ (што прокламују готово сви споразуми у овој области), сама милитаризација космоса заправо није забрањена.

Поред милитаризације, друга непосредна претња јесте увећање орбиталног отпада, и то са потенцијално катастрофалним последицама (Korać, 2021, 517). Свако интензивирање космичких активности носи са собом опасност од увећања орбиталног отпада, а посебно када те активности имају конфликтни потенцијал. Према Извештају ЕСА за 2025. годину (European Space Agency, 2025) у орбити око Земље тренутно има око 1,2 милиона неконтролисаних вештачких објеката већих од 1 cm, који представљају опасност за сателите и људе у космосу услед чињенице да путују брзином и до 27.000 km/h. Ако имамо у виду да је само судар сателита Космос 2251 и Иридијум 33 генерисао скоро 2.000 нових комада „свемирског шута“ величине 10+ cm (NASA Technical Reports Server), а да је тестирање једне кинеске ASAT ракете 2007. увећало концентрацију орбиталног отпада за чак 10 одсто (Zissis, 2007), онда је јасно да било какав хипотетички орбитални сукоб, чак и у врло ограниченом обиму, може да створи изузетно велике количине орбиталног отпада, потенцијално изазивајући тзв. Кеслеров ефекат и каскадно разарање великог дела сателитске инфраструктуре.

Осим тога, све интензивније стратешко надметање САД и НР Кине могло би да фрагментује међународни правни поредак до тачке анархије, што је процес који је већ приметан у земаљским, геополитичким оквирима, а који би необуздано космичко надметање могло додатно да убрза. Коначно, ту су и други ризици које сада нећемо детаљније разматрати, попут монополизације приступа појединим ресурсима, хипертрофије моћи корпоративних актера, тржишних ломова, опструкције астрономских осматрања итд.

Ипак, Друга космичка трка носи са собом и значајне повољне прилике. Човечанство би могло да се отисне даље него икада пре, овлада новим револуционарним технологијама и драстично увећа свој општи научни потенцијал. Као и у случају хладноратовске космичке трке, конкуренти би и овог пута могли да, након замора од надметања, дођу до неког нивоа сарадње и самообуздавања, што би могло да резултује и новим међународним споразумима о контроли наоружања у космосу. Иако овакав развој ситуације није немогућ у даљој будућности, делује да опасност од интензивног астрополитичког надметања тренутно претеже.

Закључак

Космичка ера започела је 1957. године, али је људско присуство у космосу до сада било прилично маргинално. Међутим, са драстичним појефтинјењем лансирања корисног терета у космос и развојем технологија за експлоатацију космичких ресурса човечанство улази у прекретницу у којој свемир постаје нови простор стратешког надметања држава. То се пре свега односи на САД и НР Кину, једине силе са капацитетом за глобално пројектовање моћи у космосу, што је довело до Друге космичке трке. За правилно разумевање овог процеса од кључног је значаја упознавање са астрополитиком, као новом дисциплином, насталом на темељима геополитичке мисли, али прилагођене специфичностима космичког простора, уз велики потенцијал за аутономан развој у будућности.

Нема сумње да актери Друге космичке трке гаје велике амбиције поводом управљања космичким простором (са надом да ће имати што ексклузивнију позицију у томе), али је упитна легалност таквих амбиција по важећем режиму међународног космичког права. Посматрањем рапидне консолидације два астрополитичка блока, тј. коалиције земаља окупљених око повеће „Артемида“, коју предводе САД, и коалиције земаља окупљених око сино-руске иницијативе ILRS, долазимо до закључка да је примарна улога ових блокова да својим епицентрима пруже широк међународни легитимитет за будућу експлоатацију космичких ресурса и друге активности управљања космосом, али и јаче позиције на Земљи, нпр. у домену инфраструктурних, географско-лансирних или инжењерско-кадровских предности. На тај начин долази до извесне међународне институционализације биполарног астрополитичког надметања.

Истовремено, овакав развој догађаја носи са собом и значајне ризике. Милитаризација космоса, увећање орбиталног отпада и потенцијална фрагментација међународног поретка представљају озбиљне изазове будућој стабилности. Посебну опасност носи могућност да логика геополитичког блоковског надметања буде у потпуности пренета у космос, чиме би астрополитичка конкуренција могла постати нови извор глобалних конфликта.

Уколико је 20. век био епоха доминације копнених, поморских и ваздушних сила, сва је прилика да ће 21. век бити обележен успоном космичких сила, чија ће способност контроле свемира све непосредније одређивати распоред моћи на самој Земљи. Према томе, Друга космичка трка могла би значајно да утиче на односе моћи током читавог 21. века.

Литература:

- [1] Ajzenhamer, V. (2021). *Žodoverzum: kosmičko kloniranje klasične geopolitike. Međunarodni problemi*, LXXIII (3), 535–556.
- [2] Ancona, F. (2025). *“Astropolitics” and weaponisation of space—Drawing past lessons to address space arms’ escalation*. *Frontiers in Political Science*.

- [3] Asl, S. S. (2024). ASTROPOLITICS AND USA–CHINA'S NEW GEOPOLITICAL RIVALRY AREA. *Austral: Brazilian Journal of Strategy & International Relations*, 13, 52–71.
- [4] Asterank. (n.d.). Retrieved February 21, 2026, from Asterank: <https://www.asterank.com/>
- [5] Bowen, B. (2026, March). The perils of periodising astropolitics: Space security and the system builders. *European Journal of International Security*, 1–21.
- [6] Burke, K. (2025). *The Real Space Race: China Will Send a Crew to Orbit Mars by 2050*. China Aerospace Studies Institute.
- [7] Cardoso, D. R. (2024). Geopolitics and space power: risks and implications of the People's Republic of China's space programme and the space Silk road. 4th International Academic Conference – Dialogues on China. II, pp. 91–102. Belgrade: Institute of International Politics and Economics.
- [8] Carter, J. (2024). There May Be Water On Psyche, The Asteroid 'Worth \$10,000 Quadrillion'. Retrieved February 20, 2026, from Forbes: <https://www.forbes.com/sites/jamiecartereurope/2024/08/22/there-may-be-water-on-psyche-the-asteroid-worth-10000-quadrillion/>
- [9] CNSA. (2021). China and Russia sign a Memorandum of Understanding Regarding Cooperation for the Construction of the International Lunar Research Station . Retrieved February 21, 2026, from China National Space Administration: <https://www.cnsa.gov.cn/english/n6465652/n6465653/c6811380/content.html>
- [10] CNSA, Roscosmos. (2021). ILRS Guide for Partnership. Retrieved February 20, 2026, from UNOOSA: https://www.unoosa.org/documents/pdf/copuos/2021/AM_3._China_ILRS_Guide_for_Partnership_V1.0Presented_by_Ms.Hui_JIANG.pdf
- [11] Costello, J. (2025). PLA Military Aerospace Force: On the Frontier of Innovation and Competition. Retrieved February 20, 2026, from The Jamestown Foundation: <https://jamestown.org/pla-military-aerospace-force-on-the-frontier-of-innovation-and-competition/>
- [12] Cudbery, D. (2007). *Space Race: The Epic Battle Between America and the Soviet Union for Domination of Space*. Harper Collins Publishers.
- [13] Day, D. A. (2019). Nuking Moscow with a Space Shuttle. Retrieved February 15, 2026, from The Space Review: <https://www.thespacereview.com/article/3855/1>
- [14] Dolman, E. (2002). *Astropolitik: Classical Geopolitics in the Space Age*. Frank Cass Publishers.
- [15] European Space Agency. (2025). *ESA Space Environment Report 2025*. Retrieved February 25, 2026, from The European Space Agency: https://www.esa.int/Space_Safety/Space_Debris/ESA_Space_Environment_Report_2025
- [16] Executive Office of the POTUS. (2017). *Space Policy Directive 1 – Reinvigorating America's Human Space Exploration Program*. Retrieved January 30, 2026, from Federal Register: <https://www.federalregister.gov/documents/2017/12/14/2017-27160/reinvigorating-americas-human-space-exploration-program>

[17] Gancio, G., Romero, G. E., Command, H., Fliger, E., Hauscarriaga, F., Salibe, M., et al. (2026). LARA: Development and Early Hardware Validation of a Low-Frequency Radio Astronomy Payload for Lunar Orbit. 1st Conference on Space Science and Technology in Serbia - Book of Abstracts. 4, p. 31. Nis: Astronomical Observatory Belgrade.

[18] Giles, S. (2024). The next generation of drugs could be made in space. Here's why. Retrieved February 21, 2026, from Science Focus: <https://www.sciencefocus.com/space/space-labs-drugs>

[19] Hieber, S. (2025). Space technology: Rocket reusability and the collapse of launch costs. Retrieved from Acquinox: <https://acquinox.capital/insights/space-and-defense-tech/space-technology-rocket-reusability-and-the-collapse-of-launch-co>

[20] Howell, E. (2025). The US must beat China to moon, Trump pick for NASA chief Jared Isaacman tells Senate: "If we make a mistake, we may never catch up". Retrieved January 17, 2026, from Space.com: www.space.com/space-exploration/the-us-must-beat-china-to-moon-trump-pick-for-nasa-chief-jared-isaacman-tells-senate-if-we-make-a-mistake-we-may-never-catch-up

[21] Hubbard, B. (2025). *NASA's Artemis Missions: Exploring the Moon*. Lerner Publications.

[22] Iderawumi, M. (2024). SSGI and KAIST Join China-led Moon Project, ILRS. Retrieved February 23, 2026, from Space in Africa: <https://spaceinafrica.com/2024/04/21/ssgi-and-kaist-join-china-led-moon-project-ilrs/>

[23] Kopanja, M. (2021). Svemir kao geografski domen: prilog osnovama astropolitike. *Međunarodni problemi*, LXXIII (3), 401–431.

[24] Korać, S. T. (2021). Astropolitika: Korak bliže hi tech imperijalizmu ili put ka međuzvezdanom procvatu? *Međunarodni problemi*, LXXIII (3), 511–533.

[25] Lemus-Delgado, D. (2025). China's Apollo Program: Chang'e Lunar Missions and Regime Legitimacy. *Astropolitics*, 23 (1), 73–87.

[26] Long, M. C. (2025). Asteroid Mining and Avoiding the Repetition of History. Retrieved February 24, 2026, from FAO Journal of International Relations: <https://faoajournal.substack.com/p/asteroid-mining-and-avoiding-the>

[27] McCarthy, K. (2015). H.R.2262 – U.S. Commercial Space Launch Competitiveness Act . Retrieved February 20, 2026, from Congress.gov: <https://www.congress.gov/bills/114/congress/house-bill/2262>

[28] Ministère de l'Économie. (2016). Luxembourg's New Space Law Guarantees Private Companies the Right to Resources Harvested in Outer Space in Accordance with International Law. Retrieved February 22, 2026, from Ministry of Economy of Luxembourg: https://meco.gouvernement.lu/fr/actualites.gouvernement2024+fr+actualites+toutes_actualites+communiqués+2016+11-novembre+11-presentation-spaceresources.html

[29] NASA. (2020a). Artemis Plan: NASA's Lunare Exploration Program Overview. Retrieved February 16, 2026, from nasa.gov: https://www.nasa.gov/wp-content/uploads/2020/12/artemis_plan-20200921.pdf

[30] NASA. (2023). NASA's Moon to Mars Strategy and Objectives Development. NASA.

[31] NASA Technical Reports Server. (n.d.). The Collision of Iridium 33 and Cosmos 2251: The Shape of Things to Come. Retrieved February 2026, from NASA Technical Reports Server: <https://ntrs.nasa.gov/citations/20100002023>

[32] NASA. (2020b). The Artemis Accords: Principles for cooperation in the civil exploration and use of the Moon, Mars, comets, and asteroids for peaceful purposes. Retrieved from NASA: <https://www.nasa.gov/artemis-accords/>

[33] Peng, Z. (2024). A general introduction to Space Law in China . Retrieved February 20, 2026, from Lexicology: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=57881328-e01f-4eab-8026-8f5e5aa36cbf>

[34] Šekarić, N. (2021). Geoeconomija svemirskih energenata: evropska perspektiva. *Međunarodni problemi*, LXXIII (3), 455–475.

[35] Šljivančanin, M. (2026). Od geopolitičkih ka astropolitičkim tenzijama: kako zaoštavanje odnosa oblikuje svemirske strategije SAD, Rusije i Kine? *Politička revija*, 87 (1), 209–240.

[36] Shuttle-Mir. (n.d.). Retrieved February 22, 2026, from NASA: <https://www.nasa.gov/space-shuttle/shuttle-mir/>

[37] Simko, T., & Gray, M. (2014). Lunar Helium-3 Fuel for Nuclear Fusion: Technology, Economics, and Resources. *World Futures Review*, 6 (2), 158–171.

[38] Stojanovic, B. (2021). The transformation of outer space into a warfighting domain in the 21st century. *Međunarodni problemi*, LXXIII (3), 433–454.

[39] Stojanović, B., & Dimitrijević, D. (2025). *Geopolitika svemira i međunarodno pravo*. Institut za međunarodnu politiku i privredu.

[40] Text of Johnson's Statement on Status of Nation's Defenses and Race for Space. (1958). Retrieved February 20, 2026, from The New York Times: <https://www.nytimes.com/1958/01/08/archives/text-of-johnsons-statement-on-status-of-nations-defenses-and-race.html>

[41] The big ambitions of China's private space industry. (2026, January 11). Retrieved February 10, 2026, from The Economist: <https://www.economist.com/china/2026/01/11/the-big-ambitions-of-chinas-private-space-industry>

[42] The State Council of the PRC. (2024). China unveils International Lunar Research Station details. Retrieved January 28, 2026, from The State Council of the PRC: https://english.www.gov.cn/news/202404/25/content_WS662a42bdc6d0868f4e8e66f0.html

[43] The State Council of the PRC. (2021). China's Space Program: A 2021 Perspective. Retrieved January 25, 2026, from The State Council of the PRC: https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202201/28/content_WS61f35b3dc6d09c94e48a467a.html

[44] U.S. Government Publishing Office. (2011). DEPARTMENT OF DEFENSE AND FULL-YEAR CONTINUING APPROPRIATIONS ACT. Retrieved February 2026, from Congress.gov: <https://www.congress.gov/112/plaws/publ10/PLAW-112publ10.htm>

[45] US SF Combat Forces Command. (n.d.). Mission Delta 9 – Orbital Warfare. Retrieved January 30, 2026, from US SF Combat Forces Command: <https://www.ussf-cfc.spaceforce.mil/About-Us/Fact-Sheets/Display/Article/3878188/mission-delta-9-orbital-warfare>

[46] Zissis, C. (2007). China's Anti-Satellite Test. Retrieved February 2026, from Council on Foreign Relations: <https://www.cfr.org/backgrounders/chinas-anti-satellite-test>

Резиме

У раду се анализира текућа Друга космичка трка, у којој се САД и НР Кина надмећу за приступ свемирским ресурсима и космичку хегемонију. Полазећи од реалполитичког приступа, испитује се како космос постаје засебан домен државне моћи, а не само потпорна област земаљских активности држава. За разумевање овог феномена аутор користи интелектуални инструментаријум астрополитике, при чему објашњава њен развој из геополитике, истовремено указујући на њене капацитете да постане самостална дисциплина. У раду се тако постојећа конкуренција међународних коалиција за истраживање космоса, односно „Артемиде“, коју предводе САД, те ILRS, коју предводи Кина, интерпретира као астрополитичка биполаризација света. Опсервирајући их у реалполитичком и астрополитичком кључу, аутор наведене коалиције пре свега види као платформе за међународну легитимизацију амбиција њихових креатора у погледу експлоатације космичких ресурса, али и успостављања новог режима управљања космосом, у складу са својим интересима. Такође се разматра историјска еволуција космичке трке у Хладном рату као претходница савременог надметања, као и све већи значај економских, технолошких и војних фактора, укључујући експлоатацију космичких ресурса и милитаризацију орбите. У закључку се истиче да растућа биполаризација космичког простора носи значајне ризике и прилике за човечанство, те да ће 21. век бити доба успона астрополитичких сила, са капацитетом без преседана за утицај на светски поредак.

Кључне речи: *астрополитика, геополитика, Друга космичка трка, САД, НР Кина, Артемида, ILRS*

© 2026 Аутор. Објавило *Војно дело* (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>). Ово је чланак отвореног приступа и дистрибуира се у складу са лиценцом Creative Commons (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

